

20. заседание

Вторникъ, 28 юний 1938 г.

(Открито отъ подпредседателя г. Димитъръ Пешевъ въ 15 ч. и 35 м.)

СЪДЪРЖАНИЕ:

	Стр.		Стр.
Отпуски, разрешени на народнитѣ представители: г. г. Тодоръ Кожухаровъ, Асенъ Голевъ, Екимъ Топузановъ, Иванъ Златаровъ, д-ръ Кънчо Милановъ, Ради Ив. Пляковъ, Стефанъ Радионовъ и Спасъ Мариновъ	447	какво е направено по открадването на изборнитѣ книжа въ Петричката избирателна колегия (Съобщение)	447
Питане отъ народния представителъ Петко Стайновъ къмъ министра на правосъдието по въпроса,		Проектоотговоръ на тронното слово (Първо четене — продължение разискванията)	447
		Дневенъ редъ за следващото заседание	464

Председателствувашъ Д. Пешевъ: (Звъни) Понеже присъствуватъ необходимото число народни представители, обявявамъ заседанието за открито.

(Отъ 157 народни представители присъствуватъ 88, отсъствуватъ 69, а именно: г. г. Ангелъ Димитровъ Станковъ, Асенъ Ивановъ Голевъ, х. Атанасъ Поповъ Панайотовъ, Атанасъ Симеоновъ Московъ, Божинъ Димитровъ Продановъ, д-ръ Борисъ Николовъ Даскаловъ, Василъ Ивановъ Вълковъ, Василъ Тодоровъ Чобановъ, Велизаръ Христовъ Багаровъ, Владимиръ Христовъ Рашевъ, Вълчо Боневъ Вълевъ, Георги Василевъ Лазаровъ, Георги Киряковъ Чалбуровъ, Георги Петровъ Панайотовъ, д-ръ Георги Славчевъ Георгиевъ, Георги Христовъ Стояновъ, Григоръ Василевъ Гьоревъ, Деню Георгиевъ Колевъ, Димитъръ Георгиевъ Мацанкиевъ, Димитъръ Илиевъ Ивановъ, Димитъръ Любомировъ Гичевъ, Димитъръ Нейковъ Маноловъ, Димитъръ Стояновъ Ангеловъ, Димитъръ Стояновъ Търкалановъ, Димитъръ х. Христовъ Кушевъ, Динко Тодоровъ Теневъ, Дойко Петковъ Дойковъ, Драганъ Захариевъ Кисювъ, Екимъ Христовъ Топузановъ, Еню Илиевъ Поповъ, Иванъ Василевъ Златаровъ, Иванъ Димитровъ Халаджовъ, Иванъ Ивановъ Багряновъ, Иванъ Кировъ Бояджиевъ, Иванъ Петровъ Калчевъ, Иванъ Стефановъ Пастуховъ, Иванъ Христовъ Момчиловъ, Йорданъ Русевъ Йордановъ, Йорданъ Тодоровъ Йордановъ, Костадинъ Райновъ Крачановъ, Кръстю Славовъ Лековъ, д-ръ Кънчо Милановъ, Мато Матовъ Истатковъ, Минчо Пановъ Минчевъ, Минчо Петровъ Драндаревски, Михаилъ Величковъ Донсузовъ, Михаилъ Митевъ Стоичковъ, Недѣлко Атанасовъ Мочуровъ, Никола Гочевъ Николовъ, Никола Димитровъ Петковъ, д-ръ Никола Илиевъ Сакаровъ, Никола Пановъ Ивановъ, Никола Стояновъ Тамболиевъ, Парашкевъ Георгиевъ Забуновъ, Петко Христовъ Стояновъ, Ради Ивановъ Пляковъ, Ради Найденовъ Драгневъ, Стефанъ Минковъ Минковски, Стефанъ Радионовъ Йосифовъ, Стефанъ Цановъ Осиковски, Стойно Славовъ Ивановъ, Стойчо Ганчевъ Топаловъ, Таско Стоичковъ Стоичковъ, Тодоръ Найденовъ Маноловъ, Тодоръ Павловъ Кожухаровъ, Тодоръ Стояновъ Лазаровъ, Христо Василевъ Вълевъ, Христо Кръстевъ Мирски и Христо Минчевъ Каркъмовъ)

Има да направя следнитѣ съобщения.

Разрешенъ е 4 дни домашенъ отпускъ по болестъ на народния представителъ Тодоръ Павловъ Кожухаровъ.

На народния представителъ Асенъ Голевъ — 1 день — за 28 т. м.

На народния представителъ Екимъ Топузановъ 1 день — за 28 т. м.

На народния представителъ Иванъ Златаровъ 1 день — за 28 т. м.

На народния представителъ д-ръ Кънчо Милановъ 4 дни, по важни домашни причини, смѣтанъ отъ 28 т. м.

На народния представителъ Ради Ивановъ Пляковъ 1 день — за 28 т. м.

На народния представителъ Стефанъ Радионовъ 4 дни, смѣтанъ отъ 28 т. м.

На народния представителъ Спасъ Мариновъ 2 дена — за 23 и 24 т. м.

Постъпило е питане отъ народния представителъ Петко Стайновъ до г. министра на правосъдието по въпроса, какво е направено по открадване изборнитѣ книжа въ Петричката избирателна колегия. Питането ще бѣже изпратено на г. министра, който ще отговори.

Пристъпваме къмъ първата точка отъ дневния редъ — **първо четене законопроекта за измѣнение на алинея първа на чл. 7 отъ наредбата-законъ за избирание народни представители за обикновено Народно събрание.**

Понеже г. министърътъ на вътрешнитѣ работи отсъствува, не може да се пристъпи къмъ тая точка отъ дневния редъ.

Затова минваме къмъ следващата точка: **първо четене отговора на тронното слово — продължение разискванията.**

Има думата народниятъ представителъ г. д-ръ Петко Балкански.

Д-ръ П. Балкански: (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Азъ нѣмахъ намѣрение да говоря отъ тая трибуна, схващайки динамиката на новото време. Азъ искахъ да спестя това време за една дѣловита работа на Народното събрание, защото много отъ г. г. ораторитѣ, които излѣзоха на трибуната, изнесоха становища, разбирания и преценки, които се покриватъ съ моитѣ разбирания. Обаче при контакта, който имахъ съ моитѣ избиратели въ селата и въ града Плъвенъ на моята избирателна колегия, тѣ констатираха, че много въпроси, които ги интересуватъ, не сѣ изнесени тукъ. Г. г. народни представители! Азъ ви моля да чуете становищата, преценките и указанията на моитѣ избиратели за новитѣ пжтища, по които трѣбва да се движи българскиятъ общественъ животъ, да бждете така добри и търпеливи да чуете чрезъ моитѣ уста тѣхнитѣ мнения, тѣхнитѣ становища.

Г. г. народни представители! Европейската война раздруса изъ основи Европа и свѣта. Моралнитѣ и материални постижения на нѣколко поколѣния бѣха погребани. Следъ войната се създадоха нови стопански и икономически конюнктури и тия конюнктури създадоха новъ ман-

талитетъ, нови разбирания, нова психика въ широкитѣ народни маси на цѣла Европа и на цѣлия свѣтъ. Кривата на историята разруши много идоли, символи на стари стопански и икономически доктрини, които бѣха диктатори на стопанското, икономическото и политическото положение въ странитѣ. Народитѣ съобразно новитѣ конюнктуре потърсиха нови идоли, които ще разрешатъ бърже и ефикасно голѣмитѣ стопански проблеми, поставени отъ времето, поставени отъ новата повеля на историята.

Г. г. народни представители! Новото време, новитѣ въпроси накараха народитѣ да потърсятъ нови пѣтища за тѣхното разрешение. Не трѣбва да мислимъ и да се самооблащаваме, че новитѣ методи, новитѣ системи се създаватъ въ професорскитѣ кабинети на разни учени. Тамъ долу, където е трудътъ, тамъ долу при напуканитѣ рѣще на българския селянинъ, на трудовия народъ, тамъ долу на фабрицитѣ между чука и наковалнята, тамъ долу, въ улицата, въ борбата за насѣщния хлѣбъ се създаватъ нови теории, нови концепции, които ще направляватъ новото поколѣние и новия свѣтъ. (Рѣжкоплѣскания) Известно е, знайно е, че топлитѣ и лѣчебни минерални води не извиратъ отъ повърхността на земята, а извиратъ долу отъ недрата на майката земя.

Г. г. народни представители! Не трѣбва да забравяме, че следъ войнитѣ всѣки единъ народъ потърси по своему, съобразно своето географско положение, своитѣ климатически условия, своя нравъ, своя битъ и своя манталитетъ, новитѣ пѣтища за разрешаване на новитѣ стопански и икономически проблеми. И докато въ Германия германскиятъ народъ се нареди подъ знамето на счупения кръстъ, докато въ Италия италианскиятъ народъ се нареди подъ знамето съ фашиото, съ снопа, въ Русия рускиятъ народъ се нареди подъ знака на чука и сърпа, а въ Турция — подъ знамето на кемализма, българскиятъ селянинъ и българскиятъ работникъ и занаятчия, които презъ времето на 500-годишното робство запазиха българщината, разбраха, че въ България не могатъ да живѣятъ бѣли мечки, че въ България не могатъ да вирѣятъ нито лимони, нито портокали. (Рѣжкоплѣскания)

Г. г. народни представители! Българскиятъ народъ разбра и повѣрди, че ашлагитѣ, които се направиха тукъ, въ нашата страна, на фашизъмъ и хитлеризъмъ, повѣрнаха и изгнаха. И тогава нашиятъ народъ потърси битово новитѣ пѣтища, новитѣ срѣдства.

Новитѣ пѣтища искатъ нови срѣдства. Днесъ българскиятъ народъ търси да замѣсти политика-професионалистъ съ политикъ по дългъ, политикъ по убеждения, политикъ по призвание, политикъ по отговорностъ предъ голѣмитѣ стопански народни интереси. (Рѣжкоплѣскания) Днесъ българскиятъ народъ върви следъ личния примѣръ на своитѣ водачи. Преди нѣколко дена по ул. „Царь Освободителъ“ въ София азъ срещнахъ единъ работникъ окжсанъ и одърпанъ, който ми подаде своята дѣсница. Въ това време минаха нѣколко софийски млади дами, докоснаха се до него и като се обърнаха и го видѣха, че е одърпанъ и окжсанъ, му хвърлиха единъ погледъ на презрение. Азъ смѣтамъ, че когато се строи нова България, ще трѣбва единъ пѣтъ завинаги да свършимъ съ тоя манталитетъ. Въ единъ моментъ, г. г. народни представители, когато държавниятъ глава, царътъ на българитѣ, Негово Величество крѣстосва страната на длѣжъ и наширъ до последната колиба, за да види самъ какъ живѣе тоя народъ и протѣга своята царска дѣсница на коравата и твърда рѣка на българския селянинъ (Бурни рѣжкоплѣскания), азъ смѣтамъ, че трѣбва да вземемъ примѣръ отъ Негово Величество Царя. Азъ си спомнямъ една приказчица за царь Соломона. Единъ богатъ въ една страна давашъ отъ своето богатство на бедния и окжсанъ народъ. Народътъ го уважавашъ, обаче не го обичашъ. Отива тоя земевадѣлецъ при царь Соломона и му казва: „Азъ раздавамъ на народа, народътъ го уважава, но не ме обича. Какво да направя?“ И казва му мъдриятъ царь Соломонъ: „Обичай народа — върви си!“ Не разбрахъ добре словата на филозофа Соломонъ, тоя земевадѣлецъ излиза и срѣща на улицата една група отъ окжсани и одърпани голи хора, които слушали съ внимание словата на единъ другъ по-голъ и одърпанъ отъ тѣхъ. Той се приближава, побутва единъ и го пита: „Какво ви говори този, одърпаниятъ?“ Той му казва: „Млъкни, не нарушавай спокойствието“. Той млъкна, но следъ малко попита втори пѣтъ: „Какво ви говори тоя, одърпаниятъ и оголѣлиятъ?“ Той пакъ му казва: „Млъкни, недей прекъсва. Не виждашъ ли, че тоя голъ, одърпанъ и беденъ човѣкъ е дошелъ тукъ да даде сърдцето си на народа?“ (Рѣжкоплѣскания)

Г. г. народни представители! На мода е въ насъ, политическа епидемия отъ нѣколко години насамъ е, да се говори за партийни и безпартийни парламентарни режими. Тоя въпросъ дойде даже и тукъ въ XXIV обикновено Народно събрание подъ разни форми, прикрити и явни. Партийниятъ режимъ на миналото отживѣ своето. Той грохна и пропадна. Презъ време на партийнитѣ режими въ тоя Парламентъ, въ тая зала се явяваха въ болшинството си едни безгрѣбначни животни, едни мекотѣли, които бѣха минали презъ капищата на своитѣ шефове и които не служеха на народа, а служеха на своитѣ шабове и на своитѣ шефове. (Рѣжкоплѣскания) При новата система на безпартиенъ парламентаренъ режимъ, въ Парламента тукъ азъ виждамъ хора самостоятелни, хора волеви, безъ ангажменти къмъ разнитѣ партизански шабове; хора, които идватъ съ съзнание за отговорността си не предъ своитѣ шефове, а предъ българския народъ, предъ българския избирателъ. (Рѣжкоплѣскания) И ако XXIV Народно събрание бѣше докарано тукъ по пѣтъ на партизански режимъ, две трети отъ васъ, г-да, трѣбва да го признаете, волеви и характерни хора, нѣмаше да бъдете тукъ.

Г. г. народни представители! Отъ много страни днесъ се повдига въпросътъ: коя е новата обществена сила, която замѣства партизанскитѣ акционерни бандински дружества? (Рѣжкоплѣскания) И прави се намекъ днесъ, когато партиитѣ, партизанскитѣ акционерни дружества не съществуватъ, че безъ тѣхъ ние не можемъ да управляваме нашата страна, че тѣ сж необходими, че тѣ сж солта на българския политически животъ, на българската политическа мисълъ.

Г. г. народни представители! Срамота е — и срамътъ бж се зачервилъ — че тия господа иматъ дързостта и нахалството да не се червятъ и да бъдатъ нахални. Питамъ азъ: та нима тия акционерни дружества въ миналото не бѣха лѣжчѣтъ на разрушението на българската обществена мисълъ, на българскитѣ обществени сили?

Г. г. народни представители! Трѣбва да подчертая, че не декретитѣ-закони сж, които унищожиха останкитѣ на партийнитѣ капища. Българскиятъ селянинъ, българскиятъ работникъ години още преди 19 май бѣше отрѣкълъ въ своето съзнание тѣзи капища, които тровѣха неговата душа, които тровѣха неговия моралъ.

Г. г. народни представители! Кабинетитѣ на г. д-ръ Кьосеивановъ създадоха единъ законъ — закона за избирателнитѣ права на жената. Българската жена, българската селянка, която, онеправдана, заедно съ своя мъжъ взема наравно съ него участие съ своя трудъ въ производството на страната, българската селянка, която извѣнъ своя трудъ, имаше само едно право, да ходи на гробищата и да кжса своитѣ коси, да чупи своитѣ рѣще по своята челядъ, тая жена, тая българска гражданка получи своитѣ избирателни права. Съ тоя актъ на кабинетитѣ на г. д-ръ Кьосеивановъ България бѣше поставена на равна нога съ напредничавитѣ европейски държави. (Рѣжкоплѣскания) Привличането на българската жена въ политическитѣ борби на страната допринесе извънредно много за бързото и ефикасно нормализиране на положението.

Г. г. народни представители! Азъ, както и вие, бѣхъ наскоро долу между моитѣ избиратели въ селата и въ гр. Плъвенъ. Селянката, майката на българския народъ, ми каза: „Когато отидешъ въ София, кажи имъ, нека да знаятъ всички, че ние, селянкитѣ, съ напуканитѣ наши рѣще, съ бюлетина въ рѣжа въ време на изборитѣ създадохме барикади срещу пристѣпитѣ на демагогията и на мръсното партизанско минало. (Рѣжкоплѣскания) кажи имъ гере, въ София, ми казваха български майки селянки — нека да знаятъ, че ние не ще позволимъ на ония, които въ миналото обърнаха нашата челядъ на врагове, нека да знаятъ тия народни врагове, че ако е нужно, ние ще кжсаме и нашитѣ черни забрадки и отъ барикадитѣ ще направимъ крепостъ, но нѣма да пуствемъ демагогията вече въ нашитѣ села.“ (Рѣжкоплѣскания)

Д. Цѣклевъ: Кажете нѣщо за горящитѣ свѣщи, които сте гасили на едно ваше събрание. Това не е ли демагогия?

Председателствувашъ Д. Пешевъ: (Звъни)

И. Разсукановъ: (Къмъ д-ръ П. Балкански) Нека и Цѣклевъ се обадѣ, но ти ми кажи нѣщо за сапуна въ Пловдивъ.

Д-ръ П. Балкански: Г. г. народни представители! Тукъ единъ господинъ (Сочи Д. Цѣклева) ми подхвърля за нѣкакви горящи свѣщи.

Д. Цѣклевъ: (Възражава)

Д-ръ П. Балкански: Недейте смѣта, че ще внесете смутъ въ менъ. Азъ се явявамъ изразителъ на българския

народъ, на оня, който плаща данъцитѣ, на оня, който издържа и Васъ тукъ. (Рѣжкоплѣскания)

Д. Цѣклевъ: Вие кажете нѣщо за свѣщитѣ, които сте палили.

Д-ръ П. Балкански: Азъ не съмъ палилъ свѣщъ, защото азъ вѣрвамъ въ съзнанието на българския народъ, който запази свѣщъ на всички бивши партии.

Д. Цѣклевъ: Не Ви вѣрвамъ. Може ли такава нѣщо? Това не е ли демагогия?

Председателстващъ Д. Пешевъ: (Звъни)

С. Омарчевски: (Къмъ Д. Цѣклевъ) Тебъ циганитѣ те избраха въ Пловдивъ! (Пререкание между Д. Цѣклевъ и С. Омарчевски) Ти даде подкупъ, за да те избератъ! (Отива до Д. Цѣклевъ и го тупа по рамото) Какъ не те е срамъ!

Д. Цѣклевъ: За менъ въ Пловдивъ ще Ви кажатъ, какъ съмъ избранъ, а за Васъ ще говорятъ околийскитѣ управители.

Председателстващъ Д. Пешевъ: (Звъни) Г. Цѣклевъ! Предупреждавамъ Ви да не прекъсвате. Ако прекъснете още веднажъ, ще приложя правилника спрямо Васъ.

Д. Цѣклевъ: Защо на менъ правите бележка? Направете бележка на него. (Сочи С. Омарчевски)

Председателстващъ Д. Пешевъ: (Звъни)

Д. Цѣклевъ: Нѣма право да обижда.

Председателстващъ Д. Пешевъ: Моля Ви се, г-да, павете спокойствие.

С. Омарчевски: (Къмъ Д. Цѣклевъ) Ти се избра съ подкупъ.

Д. Цѣклевъ: (Възразява)

Председателстващъ Д. Пешевъ: Правя Ви последно предупреждение, г. Цѣклевъ.

Д-ръ П. Балкански: Г. г. народни представители! Бихъ искалъ да чуя тихо и спокойно мнението на г. народния представител, защото азъ уважавамъ всички народни представители. Нека го каже спокойно, да го чуя, за да се уяснимъ. Смятамъ, че най-малко умѣстно бѣ да бѣда прекъсванъ азъ, който никога не съмъ прекъсвалъ никого, особено когато изнасямъ становището на българския трудовъ народъ отъ села, паланки и градове. (Рѣжкоплѣскания)

Н. Контевъ: Не заслужава да му обръщате внимание (Сочи Д. Цѣклева), защото тѣхнитѣ свѣщци сж угаснали.

Председателстващъ Д. Пешевъ: (Звъни)

Д. Цѣклевъ: Това е демагогия!

Д-ръ П. Балакански: На г. Цѣклева ще кажа само едно . . . (Пререкание между Д. Цѣклевъ и Н. Контевъ)

Председателстващъ Д. Пешевъ: (Продължително звъни)

Д. Цѣклевъ: Азъ съ демагогия не съмъ си служилъ. Вие ще угаснете, а не азъ.

Н. Контевъ: Познавате ли ме?

Д. Цѣклевъ: (Възразява)

Председателстващъ Д. Пешевъ: Г. Цѣклевъ! Стига!

С. Омарчевски: (Къмъ Д. Цѣклевъ) Тебе циганитѣ те избраха. Какво викашъ тукъ?

Д. Цѣклевъ: (Възразява) (Глъчка)

Председателстващъ Д. Пешевъ: Г. Цѣклевъ! Правя Ви последно предупреждение. Нѣма да Ви позволя да смущавате работата на цѣлото Народно събрание. Още единъ пътъ ако ме предизвикате, ще приложя правилника.

Д. Цѣклевъ: Вземамъ си бележка.

Председателстващъ Д. Пешевъ: Все си вземате бележка!

Д-ръ П. Балкански: Г. г. народни представители! Единъ нашъ колега, може би много умѣстно, направи единъ намекъ за нѣкакви си 15 свѣщци въ време на изборитѣ въ Плевенъ. Азъ съмъ длъженъ да ви кажа, че не азъ съмъ палилъ свѣщци. Българскиятъ народъ, българскиятъ избирателъ, съ своето съзнание, запази 15 надгробни свѣщци надъ 15 бивши партизани, които провали. (Рѣжкоплѣскания)

Г. г. народни представители! Известно е на всички васъ, че българскиятъ селянинъ и българската селянка, съ напуканитѣ рѣце, заключиха вратитѣ на българското село, за да не може да пристѣпи наново последниятъ остатъкъ на демагогията на бившитѣ партизански капища.

Г. г. народни представители! Каква е тая яростъ, каквъ е този бунтъ долу по селата и паланкитѣ на България? Каква е тази революция, която се изживѣ долу? За да си обяснимъ това състояние на духоветѣ долу, въ недрата на българския народъ, който днесъ се пече на жегата и съ рѣка и съ потъ изкарва прехраната си и нашата прехрана, ще трѣбва да си припомнимъ нѣколко събития отъ недалечното минало. Презъ време на блока се извърши допълнителенъ орѣховски изборъ и плѣзнаха отъ София разни шайки; плѣзнаха изъ единъ селски край, изъ Орѣховскитѣ села, надлъжъ и наширѣ, въоръжени съ нагайки, съ парабели. Почнаха да тормосятъ българския селянинъ-данъкоплатецъ; разплакаха българската селянка, изплашиха селянчетата, които взеха да се криятъ изъ мазитѣ, счуписа главата на единъ български запасенъ полковникъ — Кушевъ. И мнозина се питаха тогава, какво става въ тоя селски Орѣховски край. Дали това не е нѣкоя нова педагогика, която иска нагледно и картинно да представи ужаса и престѣпленията на кърджалийското време. Не, г-да, тамъ въ тоя селски край се избираше за депутатъ единъ народенъ селски трибуна, единъ любимецъ на българското село — толкова много любимъ отъ българския селянинъ, че трѣбваше да бѣде пустната въ ходъ и кучката на Процепа, която да къса оголянитѣ и одърпани меса на българския селянинъ! (Рѣжкоплѣскания) Не стига това! За да бѣде надмината картината на ужаса и на престѣпленията, която и най-великиятъ художникъ — Бюклинъ — не би могълъ да създаде, тамъ, въ тоя край, шайкитѣ на селския кандидатъ покосиха съ три изстрела живота на единъ младъ българинъ; покосиха живота на единъ български войникъ и надъ гроба на тоя войникъ се издигна едно министерско кресло, въ което седна едно невѣрствено момче, за което бѣше срамъ и позоръ да даде своята военна данъ на майка България!

Обаждатъ се: Кой е той?

Д-ръ П. Балакански: Вергилъ Димчовъ!

Г. г. народни представители! И ако отидете изъ Орѣховския край, ако отидете между селянитѣ и селянкитѣ на този селски край, вие ще почувствувате, че тамъ има единъ паметникъ, зиданъ не отъ камъкъ и отъ мраморъ, а зиданъ отъ сълзитѣ на майката-селянка; зиданъ отъ воплитѣ на изтерзания български селянинъ — единъ паметникъ на позоръ и на престѣпления. (Рѣжкоплѣскания)

Г. г. народни представители! Класическата страна на превратитѣ, това е Мексико, както е известно на всички ви. България е преживѣла нѣколко преврати: Стамболовия, 9-тоюнския и 19-томайския. Българскиятъ народъ отрича по начало превратитѣ като политическо сръдство за управление, обаче мъдростъта на българския народъ казва, че тамъ, където нѣма гнило, нѣма и червеи. Ние сме длъжни да разгледаме тия преврати, да видимъ тѣхнитѣ причини и да видимъ каквъ е отзвукътъ имъ въ народното съзнание, въ съзнанието на българския данъкоплатецъ.

Докато презъ 9-тоюнския превратъ народнитѣ маси почувствуваха, че имъ се отнематъ правата и тръгнаха стихийно съ кирки и лопати да отстояватъ своитѣ права, на 19 май българскиятъ народъ посрещна 19-томайцитѣ, за вътрешната политика на страната като едно спасение, посрещна ги съ възторгъ, съ ентусиазъмъ и съ надежда, че ще му обждатъ върнатъ правата и свободитѣ, потгвакани отъ щабоветѣ на баджанаци, на шуреко-баджанаци и тѣмъ подобни. (Рѣжкоплѣскания)

Азъ чухъ отъ това мѣсто (Сочи трибуната) г. Стоянтъ Омарчевски да обвинява г. Димитъръ Гичевъ. Азъ бѣхъ и долу, знамъ и тукъ какво ставаше, и азъ не съмъ съгласенъ съ твърденията на г. Омарчевски. Когато г. Димитъръ Гичевъ почувствува, че блокътъ си отива, че се образува

нѣкаква конспирация, той „борецът“, отива да види какво става, за да не стане нѣщо и безъ него, вмѣква се въ разговоритѣ съ желание да вземе и той участие, обаче, следъ като г-да 19-томайцитѣ схващатъ добре и разбиратъ, че задъ гърба на Димитъръ Гичевъ нѣма никакъвъ селски народъ, освенъ неговото баджаначе Вергилчо, му даватъ линия — изпѣждатъ го отъ тамъ. Г. Омарчевски обвини г. Гичева, че следъ като е знаелъ за тази конспирация, не е съобщилъ.

Д. Марковъ: Нѣмало на кого да съобщава!

Д-ръ П. Балкански: Г. Димитъръ Гичевъ трѣбва да го извинимъ, защото ние не можемъ да искаме отъ мишката да роди мечка — той като страхливецъ се е боялъ да обади другиму нѣкому! (Рѣжкоплѣскания)

Г. г. народни представители! Общинскитѣ избори бѣха насрочени въ единъ такъвъ моментъ, че тѣ не бѣха едни обикновени избори, както въ миналото, а — ще признаете и вие всички, както признава и българскиятъ народъ — бѣха едно допитване до българския селянинъ, единъ референдумъ до българския работникъ и занаятчия, по кои пѣтица трѣбва да се върви и трѣбва да се управлява България.

Презъ време на общинскитѣ избори, г. г. народни представители, остатѣцитѣ отъ шуреко-баджанашкитѣ котерии въ София образуваха ново акционерно д-во съ една фирма потайна, чужда и хвърлиха въ села и градове лозунга: „Бѣла бюлетина, саботажа на изборитѣ, бѣло кочиче!“ На предложени партизански дѣмпингъ българскиятъ народъ отдолу отговори съ бюлетина въ рѣжа: „Ние чертаемъ новитѣ пѣтица, ние сме противъ диктатуритѣ на баджанашкитѣ партийни и партизански щабове, ние сме за масовата народна диктатура, ние сме за народ-двластието въ тая страна.“ (Рѣжкоплѣскания)

Г. г. народни представители! Българскиятъ селянинъ, българската селянка, българскиятъ работникъ, българската работничка, българскиятъ гражданинъ и българската гражданка си казаха своята тежка дума по отношение на миналото. Вамъ е известно, че българскиятъ селянинъ и селянка съ скѣсанитѣ си царули потѣпкаха партизанскитѣ, окървавени знамена, съ бюлетини въ рѣжа издигнаха Цецковата грамада на проклетие и надъ нея издигнаха новото политическо и стопанско евангелие на България (Рѣжкоплѣскания), на първата страница на което бѣше написано: „Смъртъ на миналото, смъртъ на неговитѣ водачи, бивши люде“; българскиятъ трудовъ народъ потопи перото въ своята потъ, въ своя трудъ и съ него написа скрижалитѣ на новото евангелие: „Народовластието на базата на Търновската конституция.“ (Рѣжкоплѣскания)

Г. г. народни представители! У насъ стана мода, отъ учени, отъ неучени, отъ професори, отъ непрофесори да се говори и да се пише за Търновската конституция. Азъ бѣхъ свидетелъ тукъ, въ тая зала, когато държавниятъ глава вѣлзе, за да открие Народното събрание, и отъ тамъ нѣкаже си (Сочи ялѣво) нѣкажъвъ си господинъ нададе викъ: „Назадъ къмъ Търновската конституция!“ И питамъ се азъ, питате се и вие, пита се и българскиятъ селянинъ и работникъ: какво значи това, когато влиза държавниятъ глава, който съ своя държавнически актъ — съ манифеста отъ 21 априля 1935 г., възвръща конституцията, единъ народенъ избраникъ да надава повика: „Назадъ къмъ Търновската конституция!“?

Г. г. народни представители! Колкото и позорни нѣща да има въ нашата страна, ние сме длѣжни, въ името на истината, да ги назоваваме съ тѣхнитѣ имена. Въ България отъ 60 години насамъ е имало хора държавници, общественици, политици, които не сѣ знаели, че има единъ основенъ законъ въ тая страна, които не сѣ предполагали, че има Търновска конституция. Тѣзи господа знаятъ само за съществуването на своята партизанска конституция. И когато този господинъ надаваше викъ: „Назадъ къмъ Търновската конституция!“, трѣбва да извинимъ неговото невежество. Той искаше да каже: назадъ къмъ партизанската конституция, за да играемъ ролята на борци, на апартаментаджийски борци!

Г. г. народни представители! Та питамъ азъ васъ, питамъ азъ българския избирателъ, питамъ азъ българския данѣкоплатецъ: не сѣ ли тия сѣщитѣ господа, които извадиха очитѣ на българската конституция, за да не вижда тѣхнитѣ кражби и престѣпления? Не сѣ ли това сѣщитѣ тия господа, които отѣкоха рѣцетѣ на българската конституция, за да не ги кварва въ затворитѣ за кражби и престѣпления? Та не сѣ ли това сѣщитѣ ония господа, които оковаха въ желѣзни вериги краката на българската конституция и ги загвориха съ баджанашки и шуреко-баджанашки катанци, за да не може тази конституция да

се движи по тъмнитѣ кюшета и да вижда тѣхнитѣ престѣпления? (Рѣжкоплѣскания) Г. г. народни представители! Та не сѣ ли това ония сѣщитѣ господа, които тукъ, където пише горе на герба въ залата: „Съединението прави силата“, разпѣнаха на кръстъ Търновската конституция и застанаха отъ дветѣ ѣ страни като двамата разбойници Сава и Варава? И тия господа днесъ плачатъ за връщането на Търновската конституция!

Г. г. народни представители! По схващането на народа, конституцията още не е на своитѣ крака. Азъ срещнахъ преди нѣколко дни една селянка, една българска селянка, българска майка, съ черна забрадка, която ме попита: „Петко, кажи ми, вѣрно ли е, че кокалитѣ на моя синъ Грозю сѣ обърнати въ единъ софийски апартаментъ и че неговитѣ меса, плътъ отъ моята плътъ, сѣ станали на софийския канапета? Кажи ми, сине, кога ще бѣднатъ върнати законитѣ въ тая страна, кога ще стѣпи здраво конституцията на своитѣ крака?“ Г-да! Това е една майка, каквито сѣ нашитѣ селски майки, скромна старица, на която азъ казахъ: майко, когато конституцията стѣпи на своитѣ крака, ти ще знаешъ, че разни безобразни политици отъ съмнителенъ рангъ, които се движатъ изъ софийскитѣ кафенета, ще бѣднатъ поставени на своето мѣсто.

Г. г. народни представители! Остатѣцитѣ на демагогията и на черната реакция правятъ последни напѣни да бѣднатъ реставрирани въ съзнанието на българския селянинъ, въ разбиранята на българския работникъ, на българския занаятчия. Тия господа, които сѣ олицетворение на политически развратъ и отрицание на личенъ и общественъ моралъ, правятъ последни свѣрхчовѣшки усилия да се реабилитиратъ. Тия господа приличатъ на ерѣ голѣмъ и ерѣ малъкъ: написани на края на думата, тѣ не се произнасятъ. Схванали своето жалко положение, тѣ търсятъ гласни, полугласни и безгласни букви — депутати, за да могатъ да се намърдатъ между тѣхъ, та да бѣднатъ и тѣ не само написани, но и четени. Това е борбата на ерветѣ. Тая борба, обаче, е предварително осѣдена въ съзнанието на българския данѣкоплатецъ и тая ще остане въпиющъ гласъ въ пустиня.

Г. г. народни избраници! Много отъ господата, които бѣха начело на бившитѣ партизански щабове, между които има добри българи, добри водачи, по силата на една повеля, когато грохнаха движенията, грохнаха и тѣ заедно съ тѣхъ; нѣкои отъ тѣхъ, още преди 5—6 години, почувствуваха своята бѣдеща сѣдба, отидоха на Божи гробъ съ едни магарета предъ Стената на плача, да изплачатъ своята мъка, която щѣше да дойде следъ три години. (Рѣжкоплѣскания)

Г. г. народни представители! Тукъ, въ тоя Парламентъ, преди известно време единъ господинъ се изправи на тая трибуна — единъ господинъ съ лѣво сърдце и съ дълбоки дѣсни джобове — и по погрѣшка, вмѣсто да извади отъ лѣвия си джобъ, извади отъ дѣсния си джобъ едно парче черенъ рѣженъ хлѣбъ. Тоя господинъ искаше да покаже на васъ и на насъ, съ какво се храни масата долу. Азъ чухъ отъ г. Йосифъ Робевъ думи, съ които не съмъ съгласенъ, понеже той казваше, че този хлѣбъ е взетъ отъ нѣкакви си маси. Не, азъ вѣрвамъ на г. Димитрий Гичувъ, че това парче хлѣбъ е взето действително отъ маситѣ, но не отъ маситѣ на българскитѣ села, а отъ маситѣ на нѣкакво си кабаре, или кафене България, и той дошелъ да кощунствува тукъ съ нѣмотията на българския народъ. (Рѣжкоплѣскания) Азъ зная и вие знаете, че въ време на войната, когато българскиятъ селянинъ, като войникъ, чертаеше границитѣ на тая страна, много пѣти сме яли черенъ хлѣбъ, а много пѣти и не сме яли по цѣли дѣноноция, но сме носили въ сърдцата си свѣтлия образъ на майка България, когато тоя господинъ въ това време е билъ бакаджия. (Рѣжкоплѣскания)

Г. г. народни представители! Ботевъ казва: „Личниятъ животъ на човѣка е тѣсно свързанъ съ неговия общественъ животъ“. Тоя господинъ, който вадѣше по погрѣшка парчето хлѣбъ отъ дѣсния си джобъ, въ качеството си на министъръ на земедѣлието, безъ нѣкога да е билъ земедѣлецъ, въ единъ моментъ, когато българскиятъ селянинъ се огвѣваше въ криза, като змия у грамада, въ единъ моментъ, когато българскиятъ селянинъ чакаше кокошката въ полога да снесе едно яйце, за да си вземе гасъ и да освѣти своята одая, въ тоя моментъ тоя господинъ взима две дѣски по-дълги отъ него, взима и баджанакътъ му две дѣски по-дълги отъ него, отиватъ на Витоша, завързватъ ги на краката си и на стари години, съ бѣлитѣ си коси, се учатъ да се пързаятъ! (Рѣжкоплѣскания)

Г. г. народни представители! Питатъ ме преди нѣколко дена селянитѣ и селянкитѣ, работничитѣ и работничкитѣ въ селата и въ града Плевенъ: „Кѣде сѣ, казватъ, въ София нашитѣ борце?“ — Казвамъ: кои сѣ вашитѣ борце?

„Ами, казватъ, господинъ Гичовъ и другитѣ тамъ“ — „Ами, казвамъ имъ, тѣ не идватъ въ Народното събрание. — „Ами чи, казватъ тѣ, нали ние ги изпратихме тѣхъ да се борятъ, и сега, когато по отговора на тронното слово се повдигатъ най-големитѣ въпроси, да ги видимъ въ една борба?“ — Казвамъ и.ъ: не зная, нѣма ги. — „Това сж, казватъ, дезертъоритѣ отъ фронта, които хвърлиха пушкитѣ, понеже носиха въ душитѣ си, въ разбиранията си само халостни патрони“. (Ржкоплѣскания)

Г. г. народни представители! Отъ 19 май насамъ България преживя единъ четиригодишенъ политически мораториумъ. Азъ не съмъ билъ, както нѣкои други тукъ, министъръ въ кабинетитѣ на д-ръ Кюсеивановъ, и азъ не съмъ вземалъ решения и постановления по законитѣ-наредби. Азъ, може-би, като нуда въ 6-милионна България, не зная какво сж направили кабинетитѣ на д-ръ Кюсеивановъ. Обаче цѣла Европа, цѣлъ свѣтъ и цѣлиятъ българскиятъ народъ знае, че сж кабинетитѣ на д-ръ Кюсеивановъ въ тая страна настѣпи миръ и омиротворение. (Ржкоплѣскания) Българскиятъ народъ знае, че презъ тази епоха не е падналъ ни косъмъ отъ главата на политически противникъ. Българскиятъ общински съветникъ знае, че, следъ като е избранъ, нѣма да сжде извиканъ на другия денъ въ околийското управление, за да му бждатъ счупени кокалитѣ отъ бой, за да се обърне отъ бѣлъ въ червенъ и да се откаже отъ народния вотъ, за да отиде следъ това на село, тамъ да колятъ агнета, за да го увиватъ въ агнешки кожи.

У насъ се говори много и за бюджетнитѣ упражнения на правителствата на г. Кюсеивановъ. Азъ не зная дарбитѣ на министра на финанситѣ Г. Гуневъ, обаче българскиятъ чиновникъ, който презъ време на блока трѣбваше да чака заплатата си по 6 месеца, да остави децата си гладни, безъ калемъ и книжки за училище, който трѣбваше да взема на вересия отъ бакалницата и да му пращатъ всѣки денъ бележки, че не е платилъ, днесъ знае, че на време получава своята заплата.

Вие си спомняте много добре, че и българскиятъ пенсионеръ не получаваше навреме своята пенсия. Вие сте виждали, какъ тукъ, въ София, около зданието на Гендовичъ, оня старъ пенсионеръ, който бѣше далъ животъ и здраве и изпълнилъ дълга си къмъ тая страна, трѣбваше да чака по цѣли седмици, за да получи нѣщо отъ своята пенсия. И тоя пенсионеръ знае, че днесъ навреме получава своята пенсия.

Онзи, който имаше изплащане отъ държавата, знаеше въ миналото, че трѣбва да мине презъ десетъ врати, за да го оскубятъ като кокошка и, вмѣсто хиляда, а му платятъ 200 лева. Днесъ и това го нѣма.

Българскиятъ работникъ отъ мината „Перникъ“ знае, че днесъ сж честния български трудъ не се подиграватъ така, както въ миналото: следъ неуморна работа въ подземията на мина „Перникъ“ да го докаратъ на игрище „Юнакъ“, да го обличатъ въ панаярджийски и партизански дрешки, за да прави нѣкакви си конгреси на разни баджаначета!

Днесъ българскиятъ народъ знае, че синекурството и надничарството, което бѣше стигнало до тамъ, че разни депутачета, разни министерчета въ миналото записваха децата си, снахитѣ си и слугинитѣ си съ по десетъ имена въ десетъ министерства, за да грабятъ за тѣхна смѣтка на края на месеца народната пара, днесъ го нѣма. Това синекурство бѣше стигнало до тамъ, че въ Плевенъ, въ чифлика „Клементина“, имаше единъ конь, който подъ името „Иванъ“, получаваше надничарска заплата! (Смѣхъ)

Г. г. народни представители! Мостътъ, хвърленъ надъ пропастьта на две епохи, отъ кабинетитѣ на г. Кюсеивановъ изигра своята омиротворителна, своята историческа задача. Днесъ ние сме на спасителния брѣгъ. Днесъ българскиятъ народъ очаква отъ васъ разрешение на голѣмитѣ стопански въпроси. Българскиятъ народъ вѣрва, че сждбинитѣ му сж въ здрави рѣце.

Г. г. народни представители! България е предимно селско-земеделска страна. Ако въ миналото се казваше, че всичкитѣ пътища водятъ презъ Римъ, Римъ за България, благоденствието и величието на тая страна, това е българското село, това сж българскитѣ ниви, това сж българскитѣ угари. (Ржкоплѣскания)

Българскиятъ народъ иска отъ насъ, въ духа и позелата на новото време, да преобразимъ стопанството му, съ огледъ на международнитѣ пазари, съ огледъ на международнитѣ нужди. Не трѣбва да забравяме, че локомотивътъ на българското стопанство — това е земеделието. Българското село иска да му се дадатъ подобрения, за да може да диша свободно стопански чрезъ своитѣ дробове. Българското село иска да се коригира кметскиятъ институтъ, за да може да бжде по-близо до него за по-ефи-

касна служба на селския трудъ. Българското село иска кметскиятъ институтъ да бжде изборенъ, независимъ отъ общинскитѣ съветници, и цензътъ за българския кметъ да бжде пониженъ.

Г. г. народни представители! Тукъ отъ тая трибуна разни г-да народни представители повдигнаха единъ важенъ въпросъ: дайте, казватъ, идеи на новото българско поколение! И тия господа смѣтатъ, че идеи се даватъ по прескрипция въ вестника — ето ви идеи! Българската интелигенция не иска идеи — тя сама ще ги намѣри. Българската интелигенция очаква отъ васъ да разрешите безработицата; българската интелигенция очаква да ѝ дадете хлѣбъ, да осигурите прилагането на нейния трудъ, за да не се скита по кафенетата, за да не ходи да шушне за нѣкакви си нови деклозиерови афери, да не ходи да шушне за разни акции на разни политици-общественици, за разни смѣтководиски, които се изплащали по разни банкови гишета.

Българскиятъ работникъ, за когото не може да се отпече — когато се говори безъ демагогия — че се направи доста, иска една приемственостъ въ политиката на работническо-о законодателство; българскиятъ работникъ иска да вземе участие въ печалбитѣ на фабрикитѣ съ известенъ процентъ; той иска свободенъ лѣкарски изборъ; тоя работникъ и тази работничка-майка искатъ и се нуждаятъ отъ почивка презъ годината, за да могатъ да отидатъ да събиратъ нужната енергия, за да заработятъ наново за народния български трудъ.

Председателствуващъ Д. Пешевъ: Г. Балкански! Преду-преждавамъ Ви, че времето Ви изтече. Давамъ Ви още 10 минути, за да завършите речта си.

Д-ръ П. Балкански: Свършвамъ.

Г. г. народни представители! На българската жена, която, следъ като бѣше привлѣчена въ политическитѣ борби, доказа, че е достойна за своитѣ избирателни права, ще трѣбва да ѝ се дадатъ не само избирателни но и избираеми права, за да може и тя тукъ, отъ това мѣсто, да отстоява нуждитѣ на българското племе.

Българскиятъ народъ, българскиятъ селянинъ не държи вече на словата на разни демагози, които четатъ само едната страна на медала. Българскиятъ селянинъ и българскиятъ работникъ, когато чуватъ речитѣ, произнесени въ Народното събрание, се питатъ: кой е тоя, който рони сълзи надъ българската грижа, надъ българската неволя? Отъ тая трибуна сж се явявали лица, които сж плакали надъ съдбата на българския селянинъ, които въ сжщностъ, поради това, че сж отнели поминъка на 10.000 селяни и селянки, сж едни отъ виновницитѣ за това положение на българското село.

Г. г. народни представители! Българскиятъ печатъ, обществената съвѣсть на българския народъ, тоя печатъ, който има своитѣ заслуги къмъ България и къмъ нашето племе, следъ като бѣше опозоренъ, следъ като бѣше потъпканъ, следъ като бѣше подигранъ въ миналото отъ разни партизански щабове и щабчета, тоя печатъ най-сетне ще трѣбва да вземе достойно своето мѣсто на общественъ прокуроръ въ тая страна.

Азъ имамъ тукъ едни писъмца — презъ едни отъ тѣхъ е минала вече ютията, за да блесне симпатичното мастило — отъ които личи много ясно, какви сж побудитѣ, какви сж намѣренията на нѣкои отъ опозицията.

Г. г. народни представители! Днесъ, когато изъ улицитѣ на Европа се скитатъ потайно хора съ полузагаснали факли и търсятъ старигѣ военни огнища, за да подпалятъ наново Европа въ войни, днесъ, когато сѣвнитѣ на събитията се простиратъ върху България и цѣлия свѣтъ и очертаватъ контуритѣ и се ва грохотътъ на топозетѣ на близката война, азъ съмъ дълженъ, като вѣренъ изразителъ на моитѣ избраници отъ села и градове, да кажа предъ Европа, да кажа предъ васъ, да декларирамъ предъ цѣлия свѣтъ, че българскиятъ селянинъ, че българскиятъ работникъ и българскиятъ занаятчия се борятъ за запазване мира въ тая страна. (Ржкоплѣскания) Защото, г. г. народни представители, характерътъ на нашето стопанство, на нашето земедѣлие и скотовѣдство, е такъвъ, че за него е необходимъ миръ и вѣченъ миръ.

Г. г. народни представители! Въ гробницата на историята сж записани, сж погребани много истини. Една отъ които е: когато една слаба, немощна, невъоръжена страна се намира предъ по-силни, тая невъоръжена страна, тая немощна страна става престѣпникъ, тя може да стане първопричина за избухване на войната, тя, като слаба, може да предизвика алчните апетити на по-силни страни и по такъвъ начинъ да предизвика война. Ние, които сме изпратени тукъ отъ народа долу въ името на мира, ще трѣбва да употребимъ всички усилia да запазимъ този

миръ. А за да го запазимъ, ние ще трѣбва да имаме една вѣрна народна отбрана. (Рѣкоплетскания)

Г. г. народни представители! Тукъ, (Сочи входнитѣ врата на залата) на тия враги на XXIV Народно събрание, денемъ, когато ние заседаваме, или ношемъ, когато не заседаваме, се тълпятъ, тропатъ и чукатъ настойчиво нуждитѣ на българското село, нуждитѣ на българската паланка и нуждитѣ на българския градъ. Днесъ погледитѣ на българския народъ и отъ последната колиба сж обрнати тукъ, къмъ първитѣ стѣпки на това Народно събрание. Вие си спомня е добре, че последното партизанско блоково Народно събрание бѣше една голѣма надежда за българския народъ. Ние преживѣхме последнитѣ конвулсии на това блоково Народно събрание. И днешното, XXIV Народно събрание, е една надежда. Докато XXIII-то Народно събрание остана една неоправдана надежда, народътъ вѣрва, че това Народно събрание ще оправдае надеждитѣ му. Българскиятъ народъ вѣрва, г. г. народни представители, че вие, които сте изпратени тукъ, ще изтриете сълятѣ му.

Българскиятъ народъ вѣрва, че въпросътъ за задълженията ще бѣде разрешенъ справедливъ, за да може да му олекне и да бѣде наново възвѣрнатъ кредитътъ, който пѣкъ да възвѣрне наново циркулацията на стопанския, политическия и индустриалния животъ.

Г. г. народни представители! Тукъ, отъ тази трибуна, азъ чухъ да се произнасятъ имената на много именити професори отъ чужбина. Азъ чухъ имената на нѣкои величия, които сж били и мои професори, като студентъ. Азъ чухъ хора, които, слаби въ своитѣ позиции, като не можеха да се позоватъ на позицитѣ на реалния български народъ, постоянно хленчеха: Зомбартъ, Густавъ Каселъ и не знамъ кои си. Азъ уважавамъ мненията на моитѣ бивши професори и учители, когато се касае за теоретическитѣ въпроси въ областта въ финанситѣ и икономиката. Но, г. г. народни представители, много истини, които сж подчертани като такива въ чужбина, у насъ не се подчертаватъ. Я да преведемъ мнението на именития държавникъ Бисмаркъ, който казва: *Sieben professoren — Deutschland verloren* — седемъ професори — пропаднала Германия. Азъ смѣтамъ, че тази истина, която е истина за Германия, не е опровергана и отъ нашия общественъ и политически животъ.

Г. г. народни представители! Азъ вѣрвамъ на авторитета на българския данъкоплатецъ, защото знамъ, че проф. Зомбартъ не е живѣлъ въ България, защото знамъ, че Густавъ Каселъ живѣе въ Норвегия. Азъ знамъ, че тия професори презъ време на войнитѣ не дойдоха заедно съ насъ да отстояватъ защитата на границитѣ на България, азъ знамъ, че тия първенци на науката не оставиха своитѣ кости тукъ, въ тая страна, и азъ вѣрвамъ, както и вие вѣрвате, въ авторитета на българския данъкоплатецъ, въ авторитета на българския работникъ, българския занаятчия, българския бакалинъ, българския селянинъ, които най-умно и най-правилно ни очертаха пѣтицата на новото време, по които ние ще трѣбва да се движимъ.

Председателствуващъ Д. Пешевъ: Моля, г. Балкански, завършете.

Д-ръ П. Балкански: Свършвамъ.

Тукъ, г-да, (Сочи в. „Вечеръ“) има два портрета на единъ приятель и сътрудникъ въ блоково време, въ последния блокарски Парламентъ, на г. Вергилъ Димовъ и г. Гичевъ — кучката на Процепа въ Орѣховския край въ две положения.

Г. г. народни представители! Ще ми позволите да ви отнема времето само съ още две минути и завършвамъ. Тукъ имамъ една брошура, една книга: „Кървавитѣ дири по снѣжнитѣ рѣспи, истината по орѣховския изборъ“, отъ нѣкой си Димитъръ Мацанкиевъ, вѣроятно народниятъ представителъ Мацанкиевъ. Смѣтамъ, че не е безинтересно да ви прочета нѣколко цитати отъ нея. Този господинъ казва въ своята брошура: (Чете) „Министъръ Гиргиновъ — министъръ отъ блока — „не се посвѣни да сведе това нечувано злодеяние до една обикновена „свада между братовчеди“, както се изрази той. Споредъ него, „злитѣ духове“ убиха нещастния Грозю Константиновъ, а не правителственитѣ шайки. Г. Гичевъ отиде още по-далечъ. Той джироса чисто и просто другиму отговорността на своитѣ прегрѣшения, които станаха тѣй много и тѣй тежки! А министъръ-председателътъ Никола Мушановъ намѣри, че сме зарегистрирали единъ прогресъ въ политическитѣ ни нрави, шомъ полицията не убиза, а съдействува на убийцитѣ“ . . .

(Продължава да чете) „Отъ момента на касиране орѣховския изборъ околията започва да се наводнява отъ

тъмни личности и отъ орѣдия на Вергилъ Димова. Тамъ е и главниятъ съюзенъ организаторъ . . . Задачата имъ бѣ да популяризиратъ предвартелно кандидатурата на Вергилъ Димовъ. Нали трѣбваше да се спасяватъ при видноститѣ? Между „агитаторитѣ“ бѣха и Георги Христовъ, Георги Петровъ, носещъ прозвището „Балканската звезда“, Бокиловски и други. Еще отъ месецъ декемврий 1931 г. тѣ започнаха да обикалятъ околията съ оставенитѣ имъ на разположение държавни автомобили.“

Свършвамъ, г-да, това е картина (Сочи брошурата), която изобразява единъ български полковникъ Кушевъ, битъ и пребитъ — седемъ дена не могълъ да дойде въ съзнание — отъ демократичната властъ на г. г. Никола Мушановъ, Вергилъ Димовъ, Гичевъ, баджанаци, шурчета и т. н.

Тукъ, въ тази брошура, се говори и за нѣкакви два куфара, изнасяни отъ почитаемата госпожа на бившия министъръ г. Гичевъ презъ сръбската граница. Г. Никола Захариевъ съобщава на министъръ-председателя на България г. Никола Мушановъ, че два куфара, пълни съ български банкноти, се изнасятъ презъ границата, а г. Никола Мушановъ казва: „За два куфара пари не мога да разваля блока“.

Г. г. народни представители! Тукъ има едно вестниче, отъ което не мога да разбера, дали действително въ България има вече закони или още нѣма такива. Тукъ, въ този вестникъ се говори за нѣкакви си 800.000 л., дадени отъ г. Коста Тодоровъ на г. Димитъръ Гичевъ. И въ Дирекцията на полицията г. Коста Тодоровъ твърди, че тази пара е предадена на г. Гичевъ. Пита се българскиятъ народъ долу: за какво е дадена тази пара на г. Гичевъ, дали за неговитѣ прошарени бѣли коси или за неговитѣ черни хубави очи? И не само това се пита българскиятъ народъ, а и друго. Г. Кимонъ Георгиевъ произнесе една речъ въ театръ „Роялъ“, въ която твърдѣше, че министритѣ сж ограбили каситѣ на държавното съкровище. Българскиятъ народъ се пита и това: следъ като има кражби и престѣпления, кѣде е народниятъ съдъ, кѣде е една съдебна парламентарна анкета, за да установи отъ кѣде г. Гичевъ има тия воденици, отъ кѣде има тия пари, дали ги е спечелилъ като министъръ? И българскиятъ народъ очаква отъ васъ отговора. Отговорътъ трѣбва да бѣде ваше дѣло.

Г. г. народни представители! Българскиятъ народъ долу, въ недрата, извърши процеса на една революция, една революция, която не дойде отъ професорскитѣ кабинети, една революция, която не дойде отъ печатанитѣ книги, отъ мървитѣ книги и мървитѣ букви, а една революция, която дойде отъ съзнанието и борбата на българския народъ, отъ гигантската му борба за хлѣбъ. И той народъ днесъ очаква отъ насъ тукъ да оформимъ, да дадемъ законодателна форма на новитѣ пѣтица, пѣтицата на народовластие и парламентаризма на базата на Търновската конституция, обаче, съ една динамика, съ една техника, която да отговаря на новото време. Ония отъ насъ, които сж изпратени тукъ въ името на идеята за нова България, които сж дошли тукъ не да правятъ спектакли, а сж дошли като пратеници на българския трудовъ народъ, ония отъ насъ, които сж дошли съ социалната мѣка на българското село, на българската паланка, на българския градъ, ще трѣбва да останатъ вѣрни политически и стопански войници, трѣбва да изпълнятъ достойно заповѣдитѣ и нарежданията на нашитѣ стопански генерали долу.

Председателствуващъ Д. Пешевъ: Г. Балкански! Изтече Ви времето. Свършвайте.

Д-ръ П. Балкански: Свършвамъ. — Г. г. народни представители! XXIV-то Народно събрание, което почна съ буря отъ пререкания, съ страсти, се отличава отъ XXIII-то Народно събрание. Много отъ васъ си спомнятъ, че тукъ презъ време на последния партизански Парламентъ понѣкога тая зала, даже и когато се гласуваха бюджетитѣ, приличаше на стая съ мъртвецъ. Днешното Народно събрание прилича на първото Народно събрание следъ освобождението на България отъ турското иго. Онова Народно събрание, въ което се очертаха основитѣ на социална, икономическа и политическа България, въпрѣки всичко, прилича напълно на днешното Народно събрание.

Г. г. народни представители! Българскиятъ народъ вѣрва дълбоко, че въ пламъка на борбитѣ въ XXIV-то Народно събрание ще изгорятъ личнитѣ амбиции на нѣкои депутати да ставатъ министри, ще изгорятъ и личнитѣ дрязги, и въ жаравата му ще се стопятъ и последнитѣ напѣли на безсилната демагогия и партизанство, на реставрацията на черната реакция, и че отъ тукъ ще излѣзе бла-

годенствието на българския народъ и величието на България. Гласъ народенъ, гласъ Господенъ! (Ражкопѣскания)

Председателстваващъ Д. Пешевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Иванъ Петровъ.

И. Петровъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Азъ съмъ шестнадесетиятъ по редъ отъ тѣзи, които вземаха думата по отговора на тронното слово. Казаха се много ценни мисли отъ преждеговорившиятъ, всички загрижени за нашето стопанство, за нашата държава, всички проникнати отъ мисълта, че, дошли тукъ, трѣбва да издѣлватъ единъ свещенъ дългъ.

Дебатитѣ, които се развиватъ по поводъ този правителственъ актъ, нареченъ тронно слово, съ което се открива Народното събрание, и които трѣбва да засѣгнатъ правителствената дейность за единъ изминалъ периодъ и въ тѣхъ да се очертае политиката за въ бъдеще, тия дебати трѣбва да следватъ генералнитѣ линии на управлението и на стопанското и държавно творчество.

Азъ считамъ, че всичко, което се каза досега, въ голѣма степенъ е полезно. Имаше, обаче, въ тия разисквания казани нѣща, които щѣше да бѣде още по-полезно, ако бѣха казани при разглеждане мѣропритията на съответнитѣ ресори. Навлизането въ подробности, както бѣше случаятъ съ речта на г. Багряновъ, по проблемитѣ на земедѣлното — и да се стигне до тамъ, че по поводъ отговора на тронното слово да се упрѣква правителството, че не положило всички грижи за земедѣлното, че не се погрижило дори какъ да се цилиндри житото, какъ да не се прѣвса житото при прибиране на реколтата и пр. — считамъ, че не е полезно и че тия подробности могатъ да иматъ значение, както казахъ, при разискване мѣропритията на съответнитѣ ресори.

Азъ ще избѣгна да се занимавамъ и съ въпроси отъ капитална важность, по които компетентни стопански деятели казаха тукъ извънредно ценни и полезни мисли — какъто бѣше случаятъ съ г. Василевъ. Не по-малко допринесоха и други господа, които вложиха въ разискванията, ако не една голѣма компетентность по стопанскитѣ въпроси, поне внесеха много любовъ, много загриженостъ за съдбата на нашия трудолюбивъ и пестеливъ народъ. И преди да мина върху нѣколкото въпроси отъ нашата стопанска действителность и отъ политическия отдѣлъ, бихъ казалъ, на нашето управление, дължа да спра вашето внимание върху нѣколко пасажи отъ речта на уважаемия г. Багряновъ.

Г. Багряновъ излѣзе, далъ си бѣше трудъ, да спре нашето внимание върху интересни въпроси. Но той надхвърли, бихъ казалъ, стремижа си да бѣде по-изчерпателенъ. Макарь и да заявяваше въ речта си, че не цели да уязви, да засегне никого, а е движенъ изключително отъ желанието да говори истината, мене ми се струва, че той внесе голѣма тенденция въ критикитѣ си, особено на нашата стопанска действителность, съставена съ правителствената дейность. Той внесе голѣма тенденция, като подъ прикритието на истината пожела да постигне другъ единъ резултатъ, който отне най-ценното въ неговата речъ.

Азъ ще спра вниманието ви върху нѣколко пасажи отъ неговата речъ, за да ви покажа, доколко г. Багряновъ бѣше искренъ, доколко той бѣше конкретенъ, бихъ казалъ почтенъ, когато се явява предъ Народното събрание, предъ своитѣ колеги и предъ българския народъ да прави преценка, стопанска и политическа, да взема отношение спрямо най-актуелнитѣ въпроси, които трѣбва да бждатъ разгледани по поводъ отговора на тронното слово въ Народното събрание.

Г. Багряновъ каза: „Азъ констатирахъ и тукъ, и въ провинцията, въ разни срѣди, преднамѣреното желание, тази отговорность да се прехвърли тамъ, гдето не е, и гдето е опасно да бѣде. Не е ли ясна тенденцията, отговорността на управлението въ този изключителенъ моментъ да се прехвърли върху най-висшия институтъ на нашата държава и той да бѣде затрудненъ, ако не смачканъ отъ отговорности, за които той не е създаденъ да ги носи?“

Г. Багряновъ, по поводъ отговора на тронното слово и при разискванията, които станеха по одобрение наредбитѣ закони, издадени по чл. 47, и въ връзка съ онова, което се каза по поводъ правилника за вътрешния редъ, искаше да вземе позата на единъ олимпиецъ, на единъ господинъ, който не иска името на Негово Величество Царя да бѣде преплитано въ тия дебати. Той искаше да каже съ тоя пасажъ, че не бива отговорността за правителствената дейность и отговорността за това, което е казано въ тронното слово, да падне върху Негово Величество Царя. Г. Ба-

гряновъ искаше да ни каже, че едва ли не се злоупотрѣбва съ името на най-висшия институтъ.

Азъ не зная отъ къде г. Багряновъ намѣри тия предпоставки, къде намѣри той този материалъ, кой му даде поводъ да мисли, че народното представителство, или който и да било въ тази сграда е искалъ да стовари отговорноститѣ на управлението върху Короната, че е искалъ да отмѣсти отговорноститѣ, такива каквито тѣ сж по конституцията. Напротивъ, дебело се подчерта тукъ, както при одобряването на наредбитѣ и законитѣ, издадени по силата на чл. 47 отъ конституцията, така и при разискванията по отговора на тронното слово, че абсолютно съ нищо не сж се измѣнили отношенията между факторитѣ по конституцията, отъ времето на царския манифестъ до днесъ — т. е. въ периода, който ние считаме, че е единъ реставрационенъ периодъ. Г. Багряновъ не ни посочи въ кой моментъ и кой е искалъ тази отговорность да бѣде прехвърлена върху Короната.

Ако г. Багряновъ е толкова чувствителенъ къмъ името на царския институтъ; ако той действително не желае да се злоупотрѣбва, и то искрено, съ името на Негово Величество Царя, азъ поставямъ въпроса: защо г. Багряновъ не побърза да прояви тия свои чувства, да прояви тази си бдителность къмъ царското кме тогава, когато името на г. Багряновъ, при избора на председателъ на Камарата, се преплиташе именно съ името на Негово Величество Царя? Кога г. Багряновъ реагира противъ това неотговарящо на истината отношение? Той знаеше, че неговото име по онова време се преплиташе, че г. Багряновъ се сочеше като единъ човѣкъ — както го казаха тѣзи поне, които искаха да го поставятъ на онова мѣсто (Сочи председателското мѣсто) — близкъкъ на Двореца.

Азъ намирамъ, че поведението на г. Багряновъ, изразено въ тия пасажи отъ неговата речъ, не е коректно, нито по отношение на този, за чието име той е загриженъ, нито къмъ правителството. Азъ не зная въ кой периодъ, по кой поводъ, съ кое свое действие правителството е отказало да посме отговорность за своитѣ си дѣла. Г. Багряновъ не ни посочи, както казахъ, нито единъ фактъ, отъ който да се вижда, че се иска тази отговорность да бѣде прехвърлена върху Короната.

Г. г. народни представители! Има още единъ пасажъ отъ речта на г. Багряновъ, върху който искамъ да спра вашето внимание. — „Азъ не зная дали е полезно“ — казва той — „въ единъ тържественъ актъ, какъвто е тронното слово, да се твърдятъ нѣща, които сж далечъ отъ истината; но сигуренъ съмъ, че е опасно, че е много опасно да се турятъ въ устата на представителя на най-висшия институтъ въ държавата нѣща, които не сж една безспорна истина“. И за да ни илюстрира своята мисль, г. Багряновъ си послужи съ приказката за голия царь.

Г. г. народни представители! Азъ не зная, дали съ тѣзи приказки и съ тѣзи преценки г. Багряновъ допринеса нѣщо, било за издигането на царския институтъ, било за уясняване ролята и прерогативитѣ на държавния глава. Г. Багряновъ иска да прокара единъ възгледъ, който се отрече отъ живота — че „царь царува, но не управлява“. Той искаше да ни предпази отъ това желание да намѣсваме царя въ управлението на страната. Нѣщо повече; той си послужи, бихъ казалъ, и съ една клевета, съ една неистина, когато каза, че въ тронното слово, което е единъ правителственъ актъ, били казани неистини чрезъ устата на държавния глава.

Г. г. народни представители! Най-напредъ азъ дължа да кажа най-решително, че това, което е въ тронното слово, отразява разбирането на правителството, че то, по мое разбиране, отразява и една действителность, една истина, една политика. Може тя на г. Багряновъ да не се харесва, може тя да не се сподѣля отъ други, но това е въпросъ на преценка. Това, което г. Багряновъ има куража да каже, че правителството, чрезъ тронното слово, е турило въ устата на Негово Величество Царя неистини, и да отиде до тамъ, че да възпроизвежда това, което вестницитѣ пишеха по другъ случай — за приказката за голия царь — това е подъ всѣка критика, това е нѣщо, което не желая да го окачествя съ истинското му име.

Какво целѣше г. Багряновъ? Да ни каже, че царьтъ трѣбва да се отдѣли отъ управлението. Целѣта, която преследваше, бѣше явна — да се уязви правителството, да се каже, че правителството, както го подчерта той, било нехайно, че то не отговорило на очакванията, че презъ този тригодишенъ периодъ управлението на кабинетитѣ на г. д-ръ Кьосеивановъ е проиграло времето съ нехайно отношение къмъ най-голѣмитѣ въпроси. Това бѣше тезата на г. Багряновъ. Поддържайки тази си теза, той искаше да отдѣли отговорността на Негово Величество.

Г-да! Да бждемъ на чисто. По силата на нашата конституция, царьтъ не само царува, той управлява. Чл. чл. 12

и 149 от конституцията сж императивни. Чл. 149 гласи: „Изпълнителната власт, подъ върховния надзор и ръководство на царя, принадлежи на министритѣ и тѣхния съветъ“.

Г. Багряновъ, атакувайки правителството, обвинявайки го въ нехайство къмъ голѣмитѣ стопански въпроси, целѣше да ни даде предпоставката, за да дойдемъ до заключението, че царятъ трѣбва да царува, безъ да има каквато ще да бѣде намѣсика въ управлението

Азъ считамъ, че тази концепция, г. г. народни представители, въ днешно време особено, абсолютно никѣде нѣма гражданственост. Нѣщо повече: има ли нужда да ви напомнямъ, че ако нѣкога се е вършило престѣпление къмъ ингерситѣ на страната, то е било именно тогава, когато държавни глави сж абдикирвали отъ своя дългъ да взематъ участие въ управлението и да ръководятъ управлението? По силата на нашата конституция, изпълнителната власт, управлението, следователно, се насочва, се ръководи, се напѣтствува отъ Короната. Нѣма нужда да ви припомнимъ имена на суверени на чужди държави, тоже парламентарни, които оставиха името си въ историята именно съ своята активност, съ своето участие въ управлението.

Има отговорни министри. Царятъ управлява чрезъ министритѣ. Изпълнителната властъ той упражнява чрезъ министритѣ. Но какво сж тѣ? Не сж ли отъ него назначени, не прокарватъ ли една политика, която е въ неговитѣ разбирания? Може ли да допустите вие, че въ една страна демократична, въ една страна парламентарна, правителството ще управлява мимо разбиранията на Короната, че правителството мимо желанията на Короната ще прокарва известни мѣропрятия?

Азъ считамъ, че отъ това, което стана отъ три години насамъ, отъ това, което се извърши като мѣропрятие, като творческа дейност, отъ това, което се извърши въ областта на чистата политика, за реставриране на нормалното положение, българскиятъ народъ бѣше щастливъ да види, че отъ м. априль 1935 г. Негово Величество, като суверенъ на тая страна, като конституционенъ факторъ, взема ръководството въ своитѣ рѣце. (Ржкоплѣскания) Това може само да ни радва, защото то даде резултати. Азъ мога да ви кажа, че и днесъ се коментира най-благоприятно всѣкакво участие на царя въ управлението — участие такова, каквото то трѣбва да бѣде по силата на конституцията. Дай, Боже, така да пребѣде. Защото въ миналото на какво бѣхме свидетели? Какво е зарегистрирало миналото при управления, когато суверенътъ е билъ безразличенъ къмъ това, което се върши отъ министерския кабинетъ?

Азъ мисля, че опитътъ на г. Багряновъ да ни създаде другъ начинъ на мислене, а именно да считаме, че царятъ не бива да участвува въ управлението, за да не бѣде атакуванъ, е най-погрѣшната, най-пагубната теза за нашата действителност.

Азъ ви обръщамъ вниманието на още единъ пасажъ отъ речта на г. Багряновъ: — „Чудно ли е тогава, че има единъ стремежъ Народното събрание да се преобърне на една замръзнала маска на довольство, съ която да се прикрие истинската физиономия на единъ народъ, разкъсванъ отъ мизерия и несправедливостъ? Формата не ще измѣни сжщността, маската не ще измѣни мимиката на отчаяние, която ще остане подъ нея“.

Г-да! Азъ протестирамъ съ всичката си душа противъ една клевета, противъ една нелепостъ, противъ едно обвинение — че всички ние сме тукъ безучастни къмъ страданията на българския народъ (Ржкоплѣскания), че намъ е безразлично какво става долу; каточели нашитѣ души сж изковани отъ стомана, отъ камъкъ; каточели ние не сме деца на този народъ; каточели нашитѣ майки още не носятъ сукманитѣ, закачени нѣкъде по гвоздеитѣ, каточели сме чужди за болкитѣ, за страданията и лишенията на народа, и единственъ въ тая сграда г. Багряновъ се намѣри да ни каже, взелъ позата на олимпиецъ: „Не, вие тукъ говорите само хвалебствия по отношение правителствената политика и турята на лицето си маската на довольство“.

Азъ питамъ, отъ къде взема куражъ г. Багряновъ, за да излѣзе съ тази филипика? Противъ кого? — Противъ Народното събрание. Че отъ кога г. Багряновъ изпъкна като такъвъ държавникъ, като такъвъ народенъ приятелъ, като единъ човѣкъ отразяващъ тѣжитѣ и неволитѣ на българското селячество, на българския народъ? Отъ къде намѣри тѣя куражъ въ себе си да счита, че той е патентованиятъ представителъ на този народъ? Азъ поне въ миналото никога не съмъ чулъ неговото име, не съмъ чулъ той да заговори за този страдащъ земеделски народъ. Азъ бихъ желалъ, той, който е земевладѣлецъ, да ни каже за отношенията си къмъ земеделския народъ, къмъ неговитѣ изпличари, къмъ неговитѣ прислужници, да ни каже какво

е направилъ, за да може да ни говори съ такава очистена съвѣстъ и съ единъ такъвъ патосъ да ни държи филипки, като тия, които ви процитирахъ преди малко?

Маска! Ние сме имали маска! Азъ искамъ да знамъ на чие лице е маската, за която говори г. Багряновъ. Г. Багряновъ говори за маска! Трѣбва да се свали тази маска.

На 11 априль 1938 г., г. г. народни представители, ние, една голѣма частъ отъ народнитѣ представители, избрани въ законодателнитѣ избори презъ м. мартъ т. г., си дадохме среща за опознаване въ Дрѣновския манастиръ. На тази среща присѣтствуваха около 50 депутати, избрани въ тѣзи избори, обединени на една открита позиция — позицията на новата общественост, на новата политическа ориентация, позиция, която се подчерта отъ пазъ, кандидатитѣ, още презъ изборния периодъ и за която ние носѣхме отговорностъ. Ние, идейно обединенитѣ около тия разбирания, около политиката, начертана въ царския манифестъ отъ 21 априль 1935 г. и прокарвана отъ правителствата на г. д-ръ Кюсевиновъ, си дадохме среща, както споменахъ, въ Дрѣновския манастиръ на 11 априль 1938 г. На 11 априль 1938 г. ние излѣзохме съ следната кратка резолюция: (Чете) „Първо. Съ произведенитѣ законодателни избори, щастливо се продължава осъществяването на голѣмата задача, поставена отъ Негово Величество Царя, да се доведе страната въ своя нормаленъ конституционенъ животъ“. Това е първата констатация. Второ. Израждането на партийната система на управление подкпопаваше моралнитѣ устои на държавата, разсройваше нейнитѣ институти, похабяваше най-ценнитѣ добродетели на нашия народъ, които съставляваха неговата сила и слава, излагаше сигурността на държавата. Съ своя вотъ въ последнитѣ законодателни избори, българскиятъ народъ по категориченъ начинъ одобри усилията на правителството да се върви къмъ създаването на една нова България духовно, стопански и политически възродена“.

Възъ основа на горнитѣ констатации, ето какви решения ние взехме тогава: (Чете) „Считаме за пръвъ и повелителенъ дългъ да поднесемъ на Негово Величество Царя своитѣ възторжени и почтителни поздравии, както и изрази на дълбоката си благодарностъ за неговитѣ резултатни усилия да нормализира политическия животъ на страната.“

„2. Заявяваме своята привѣрзаностъ къмъ политическия курсъ, следванъ отъ правителството, изразенъ въ идеята, че народното единение трѣбва да бѣде не само върховна целъ, но и могъщо сръдство за осигуряване на българския народъ една могъща държава;“

„3. Подчертаваме готовността си да сътрудничимъ на правителството за израждане на нова политическа, стопанска и културна България.“

„4. Одобрява усилията на правителството“ и пр. и пр. Тази резолюция носи подписа на г. Багряновъ. На тази резолюция азъ бѣхъ единъ отъ редакторитѣ, и г. Багряновъ участвува въ редактирането ѝ. (Ржкоплѣскания) Питамъ ви азъ, тогава — преди два месеци — г. Багряновъ на кой акълъ бѣше? Ако говоримъ за маска, тамъ ли бѣше г. Багряновъ съ маска, или тукъ предъ Народното събрание? И ако е въпросъ да сваляме маска, кой трѣбва да си свали: ние ли, тукъ, или г. Багряновъ? (Ржкоплѣскания)

Обаждатъ се: Багряновъ.

И. Петровъ: Азъ не познавамъ по-голѣмо вѣроломство. Разбирамъ народнитѣ представители да бѣде господарь на своята съвѣстъ, да прави суверенно преценки. Той може да каже, че не може да бѣде обвързанъ абсолютно отъ нищо, а само отъ своята съвѣстъ и отъ обещанието, което е далъ, да служи на своя народъ. Но това бѣше преди два месеца. Г. Багряновъ непринудено дойде да сътрудничи и да работи за написването на тази резолюция. Съ тази резолюция се одобряваше политиката на правителството; въ тази резолюция той признаваше грижитѣ, които сж полагани за всестранното задоволяване нуждитѣ на нашия народъ и за една нова политическа ориентировка, чрезъ която най-добре ще може да му се служи. Чрезъ тази резолюция г. Багряновъ изпращаше почтително поздравии и благодарности къмъ държавния глава, за който казахме, че не трѣбва името му да се мѣси въ преценки партийни, правителствени или групови.

Ето защо, когато се говори за маска, трѣбва да се свали тази маска. Но не ние ще я свалимъ — защото ние и тамъ и тукъ сме действували безъ маска. Този, който действува подъ маска — това е убиецъ, това е подлѣцъ, това е непочтенъ човѣкъ, който действува изъ засада. Ние действуваме открито. И този господинъ се давѣше тукъ и съ единъ голѣмъ патосъ искаше да се покаже доблестенъ и голѣмъ човѣкъ, който се движи отъ истината. Азъ не виждамъ истината. Азъ виждамъ подъ прикритието на исти-

ната злобата; азъ виждамъ не това, което ще повдигне човѣка, а което ще го оваргала. Азъ виждамъ г. Багрянова, азъ виждамъ онзи загриженъ, дѣлови човѣкъ, за менъ симпатиченъ, защото се е отдалъ на една стопанска дейность най-велика, споредъ моето разбиране, да работи земята — този благословенъ свещенъ трудъ — азъ го виждамъ предъ себе си, когато работѣхме тази резолюция; азъ го виждамъ съ онзи пламѣкъ, съ онова желание да и се даде на тази резолюция повече животъ, повече смисълъ, да стане достояние на цѣль народъ и да отрази нашата загриженост. Тамъ го видѣхъ такъвъ, но онзи денъ видѣхъ единъ другъ Багряновъ. Въ неговия тонъ, въ неговото четмо азъ виждахъ не гласъ топѣлъ, азъ виждахъ не едно убеждение на една спокойна съвѣсть, а нѣщо студено и хладно, нѣщо преднамѣрено, тенденциозно — не да се говори истината, а да се уязви една политика. Защо дойде това счуване? Азъ не знамъ. Отговорете си сами. Азъ приключвамъ по този въпросъ.

Г. г. народни представители! Азъ се спрѣхъ на тия па-сажи отъ речта на г. Багряновъ и на този начинъ на преценка по отношение на правителствената политика, защото виждамъ, какви пакости и поражения могат да направятъ един такива, ако мога да кажа, инцидентни критики. Всѣко правителство, което е дошло тукъ, което ще да бѣде то, ще търпи всички преценки, всички критики. Дай, Боже, да сѣ добросъвѣстни, но може да бѣдатъ и субективни. Най-сетне, този, който ги прави, той си носи отговорността, той е самъ съдия за себе си. Но едни такива критики, като тия на г. Багряновъ, могат да иматъ пакостни последици и за Парламента и народното съзнание най-вече, когато излизатъ отъ устата на едно лице, името на което се преплита съ нѣкакви отношения къмъ Двореца.

Ето защо, азъ приключвамъ съ пожелание: дано за-предъ не се говори съ маски, а открито, и дано тия счувания въ разбиранята ни не ставатъ въ продължение на месецъ-два. И когато човѣкъ ще дойде да говори въ Народното събрание, да прави изповѣдь. И нека тази изповѣдь да бѣде действително сърдечна, да отговаря на истината. Тогава тя само може да бѣде полезна и въ служба на народа.

Много въпроси, г. г. народни представители, бѣха повдигнати — и не всички сѣ изчерпани — въ свързка съ дебатитъ по отговора на тронното слово. Тѣ сѣ много, защото нашата стопанска дейность е твърде комплицирана и всѣки въпросъ иска, чака своето разрешение. Ето защо, при тия дебати по тронното слово, когато ще искаме отъ правителството да ни даде обяснения за неговата минала дейность и за тази, която мисли да следва въ бѣдеще, ние ще трѣбва да искаме то да се държи въ рамкитъ на нашитъ вътрешни възможности и, особено — да държи смѣтка за международната конюнктура. Казахъ въ самото начало, че ще избѣгна да говоря по много въпроси и че ще спра вниманието ви само върху нѣколко.

На първо мѣсто е конституционната проблема. Още продължава да се говори, особено тукъ въ Народното събрание отъ хора, принадлежащи къмъ различни срѣди въ миналото, за конституция, за похитени права на българския народъ, за единъ особенъ режимъ, за диктатура, за полицейска държава и пр. и пр.

Азъ поставямъ въпроса: съществува ли въ България днесъ за днесъ конституционна проблема? Отговарямъ веднага: не. Защо? Защото никой отъ тия, които дойдоха да говорятъ за реставрация на конституцията, които дойдоха да говорятъ, че конституцията не съществува, че тя е погазена, не дойдоха да ни покажатъ въ кое именно тази конституция е погазена, въ кое тя е игнорирана. Азъ, за Бога, не чухъ — макаръ да си дадохъ трудъ да го чуя — тия господа да прецизиратъ, да кажатъ въ какво, джанамъ, днесъ у насъ управлението не е конституционно.

Излишно е, г-да, да говоря върху това, което вече казахъ нѣколцина отъ по-рано, че, ако може да става въпросъ за нарушение на конституцията, това бѣше момента по време на дървата на 19 май. Но и веднага следъ дървата на 19 май вие видѣхте, че и 19-майцитъ даже трѣбваше да се основаватъ на конституцията, за да фабрикуватъ своитъ наредби-законали. Това бѣше въ самото начало. Даже бѣха обвинени — доколко това е вѣрно, не знамъ — че искатъ да измѣнятъ конституцията, да създадатъ едни нови отношения между факторитъ на управлението. Та, искамъ да кажа, и тѣ бѣха се позовали тогава на конституцията. И не разбирамъ, до денъ днешенъ за мене не е ясно, защо се говори за конституция. Особено уважаемиятъ г. Рашко Маджаровъ, той демократъ чиста проба, тукъ много патетично ни призова сѣнката на Каравелова, сѣнката на Стоилова, на стари заслужили, голѣми български общественици и държавници, напомни ни за клетвата и пр.

Но той не ни каза, въ какво именно тая конституция не е спазена.

П. Стайновъ: А цензурата?

И. Петровъ: Съгласенъ съмъ, г. Стайновъ! Ще кажа и за нея.

П. Стайновъ: Това не е ли нарушение на конституцията?

И. Петровъ: Г-да! Азъ досега не видѣхъ да изнесе нѣкой единъ фактъ, отъ който да се вижда, че нашата държава днесъ се управлява не по конституцията; че нѣщо има измѣнено въ отношенията на факторитъ, управляващи и законодателни.

Г. Стайновъ веднага може да ме апосторфира. Въпросътъ е за печата. Ами върху това две мнения нѣма. Вѣрно е, че ние нѣмаме свободенъ печатъ отъ 19 май насамъ — това е една истина. На 19 май, за нуждитъ на режима, бѣше въведена цензурата. Но тази цензура, която съществува, този контролъ на печата, който съществува, се наложи не поради факта на промѣната на 19 май. Да бѣдемъ на открито. Следъ царския манифестъ, следъ разтурянето на политическитъ партии, следъ като се наложи новата политическа ориентация, следъ като правителството разреши въпроса, че България занаяпредъ ще се управлява безъ партии, че партиитъ нѣма да участвуватъ въ управлението, наложи се, отъ съображения за прокарване на тази политика, да се продължи този контролъ на печата. Но, заради това само, защото нѣма свободенъ печатъ, може ли да се говори, че конституцията не съществува? Можете ли да кажете, г-да, къде въ нѣкое друго постановление конституцията не е зачетена? Азъ ви питамъ: има ли, посочи ли се единъ фактъ, гдето конституцията да е изнасилена не, но да е нарушена? Не.

Въ връзка съ това, тукъ се говори и за партиитъ. Нима унищожаването на партиитъ, изключването имъ, като единъ инструментъ на управлението, е антиконституционно? Никой не посмѣ да поддържа тази теза. Г. Петко Стайновъ, нашиятъ уважаванъ професоръ по публично право, и той не поддържа, че разтурянето на партиитъ е единъ антиконституционенъ актъ, защото никѣде партиитъ не сѣ предвидени въ конституцията като инструментъ на управление. Ако е въпросъ за дружествата, то е друго. Ами че въ самия текстъ на конституцията, чл. 83, е ясно казано — дадена е свобода — че се позволяватъ всички сдружения, всички организации, които не сѣт противъ обществения редъ, които нѣма да бѣдатъ вредни за развитието на нашата страна. Днешното управление е счело, че партиитъ престанаха да бѣдатъ единъ инструментъ за прокарване на целесобразна, на полезна държавна политика; че тѣ, вмѣсто да обединяватъ тоя народъ, го разединяватъ и открива фронтове, вдигнаха братъ противъ братъ; че тѣ фактически доведоха България до една постоянна гражданска война; че тоя добъръ народъ, въ всичкитъ си слоеве — дали бѣше въ тая или оная партия, дружбашка или друга — бѣ раздробенъ, бѣ озлобенъ, бѣ вдигнатъ, както казахъ, единъ срещу другъ.

Е, кажете ми, такива партии на кого служеха? На България ли, на себе си ли, или служеха на личноститъ, които ги представляваха? Такива партии полезни ли сѣт? Ами г. Цанковъ не ги ли обяви за мъртъвци още преди 3—4 години? Ами г. проф. Стояновъ — пакъ отъ радикалска или демократическа проба — не каза ли ви, когато разисквахме по правилника, че никой нѣма да заплаче и не е заплакалъ за партиитъ? Следователно, като говоримъ за партиитъ, отъ това, че тѣ сѣ изключени като инструментъ на управлението, отъ това, че партиитъ не можаха да се трансформиратъ — по съображения, които азъ вече изказахъ, които изказа и правителството и които съображения сѣ оценени отъ цѣлия народъ — може ли да се вадя заключение, че конституцията е нарушена?

Г. г. народни представители! За пръвъ пѣтъ партиитъ сѣ предвидени въ нашето законодателство презъ 1910/1911 г., когато се прокара законътъ за пропорционалната изборна система. Тогава партиитъ, за да осигурятъ своето представителство — разбира се, че мотивитъ сѣ били държавнически, за народно представителство и пр. и пр. — бѣха предвидени въ закона като организации политически, които ще участвуватъ въ изборитъ.

Но това бѣше презъ 1910 г. По-рано какъво бѣше? По-рано бѣше това, което е сега. По-рано имавме едноличната система, която е въ цѣлия свѣтъ. Така че избирателниятъ законъ, който се прокара напоследѣкъ, не може да бѣде атакуванъ, че е противоконституционенъ, защото първитъ избори, които сѣ станали преди въвеждането на пропорционалната избирателна система — това бѣше преди 2—3 десетилѣтия — бѣха извършени по една такава система.

Следователно сегашният изборителен закон не е антиконституционен и следователно ние които тойдохме въ тая Камара, сме редовни представители на българския народ.

Но по тия въпроси, г-да, азъ бихъ отишелъ по-нататък. Както виждате, нашитъ разбирания не се различаватъ много. Може пъкой да е недоволень — този отъ тоя законъ, оня отъ другъ законъ. Това е въпросъ на недоволство отъ закона, но същността на това недоволство не е на конституционна база. Въ тѣзи избори народътъ си каза думата. Той прие, той усвои тоя начинъ на разбиране, именно — политиката на правителството. Той осъди, той изключи партиитъ.

Ние сме на една ясна позиция. Вие знаете, борбата въ изборитъ се водѣше именно на тая позиция; сме ли за стара политическа България — т. е. за една България, управлявана чрезъ партии — или сме за една нова България, управлявана на друга база? Ето защо азъ не мога да разбира защо постоянно ни се навира тоя въпросъ. И снощи четохъ единъ фейлетонъ въ единъ отъ вестниците, където се пишеше пакъ за клетва, пакъ: пазете конституцията, какво казалъ Стойловъ нѣкога на Негово Величество Царя — по онова време княза — да чете конституцията и пр.

Кой отъ насъ, г-да, измѣни на клетвата? Азъ искамъ да разбира, кой въ това Събрание или кой актъ на правителството има такъвъ замисълъ за ограничение и най-малко правото на народния представител да контролира? Не, азъ считамъ, че не право, а дългъ има народниятъ представител да упражнява контролъ, да бди надъ управлението. Ами че ние въ правилника, който прокарахме, разработихме цѣла една глава, увеличихме я, ако щете, и подчертахме дебепо тия права на народния представител за контролъ надъ управлението. А-а, издигнаха се нѣкои опасения тукъ, да не би въ връзка съ външната политика правителството да върши нѣща, които не сѣ дошли до знанието на всички; да не би държавниятъ глава да върши нѣщо безъ знанието на всички. Помена се за ориентация и за катастрофи въ миналото и пр.

Г-да! Това сѣ празни приказки. Сложете открито въпроса. Вие знаете по въпроситъ отъ външната политика отговорността на правителството. Вие знаете какъ се разрешаватъ тия въпроси. Има въпроси, които се разрешаватъ тукъ, отговоритъ ще се чуятъ тукъ; има други въпроси, отговоритъ по които ще се чуятъ отъ съответния министъръ въ съответната комисия. Това не е само въ България, а въ цѣлъ свѣтъ. Нѣма таинственост, нѣма некоректност, нѣма антиконституционност. Въ какво, питамъ азъ, народното представителство, или тия, които постоянно критикуватъ, постоянно говорятъ, че имало нѣкакви замисли, тѣзи, които говорятъ за съвѣст, за клетва, за пазене на конституцията — въ какво е смутена тѣхната съвѣст? Какво се върши задкулисно, какво се върши непочтено, съ какво сѣ изложени интереситъ на държавата? Азъ искамъ да спра вниманието ви върху всичко това и да го бждемъ на ясно вече по тоя въпросъ. Нека тѣзи, които ще говорятъ по-късно по отговора на тронното слово, да се изкажатъ, да видимъ какво ги смущава.

Не, г-да, конституционна проблема нѣма. Има друга една проблема — това, което се загатна отъ единъ отъ предговорившитъ за законодателството по чл. 47 отъ конституцията — че не само българскиятъ парламентаризъмъ, но че парламентаризмътъ въ цѣлия свѣтъ боледува. Има единъ конфликтъ между насъ, народнитъ представители, и...

Председателствуващъ Д. Пешевъ: Г. Петровъ, извинете. Ще Ви прекъсна за малко, после ще продължите. — Давамъ 10 минути отидихъ.

(Следъ отидиха)

Председателствуващъ Д. Пешевъ: (Звъни) Заседанието продължава.

Има думата г. Петровъ, да продължи речта си.

И. Петровъ: (Отъ трибуната) Моето заключение, г. г. народни представители, е, че нѣма никакъвъ конституционенъ проблемъ, но че ние имаме въпросъ на парламентарна криза. Този въпросъ, както загатнахъ, бѣше засегнатъ отъ нѣкои г. г. народни представители, които говориха по законодателството по чл. 47 отъ конституцията.

Че действително навсѣкжде съществува една такава парламентарна криза, която, както виждате, често пъти избива въ разисквания по конституцията, за мене е ясно. Защото, въ същностъ, какво е парламентарна криза? Парламентътъ е ревнивъ за своитъ права. Парламентътъ иска да контролира всичко, цѣлата законодателна дейностъ, всичкитъ мѣроприятия на едно правителство да минатъ подъ негова преценка. Обаче събитията сѣ така бързи, бихъ ка-

залъ, така свѣтквични, особено сега, когато се развиватъ подъ знака на едно смущение международно, при едни опасности, които сѣ надвиснали надъ цѣлото земно кълбо. Тукъ нуждитъ на управлението се срѣщатъ съ тая равниновъ на народнитъ избраници въ Парламента, на тия демократи. Тукъ има вече една колизия между управлението, което трѣбва да отговори частъ по-скоро на нуждитъ и порядкитъ на парламентаризма. Оказа се — какво? Че Парламентътъ не може своевременно да се справи съ известни нетърпящи отлагане въпроси. Оказа се, че въ Парламента народътъ у насъ или въ други страни е представенъ чрезъ свои партии, на брой като почнете отъ 3 и стигнете нѣкъде до 33, съ тѣхнитъ поддѣления. Това е една трудна вече за движение машина. Почватъ се разисквания по нѣкои мѣроприятия, които нѣматъ край. Мнения се даватъ, но тѣзи мнения вече не всѣки пътъ се сходятъ съ разбиранята на правителството, които често пъти сѣ продиктувани не само отъ една целесъобразност, но сѣ наложени отъ нетърпящитъ отлагане въпроси. И поради това се явява тази колизия между управлението и правата на Парламента. И вие виждате, докѣде се стигна.

Въ миналото, презъ 1926 г., покойниятъ Поанкаре си позволи да иска отъ френския парламентъ това, което се считаше въ миналото, че е нѣщо не като посегателство върху конституцията, но посегателство едали не върху сувереннитъ права на парламента. Той поиска презъ 1926 г. пълномощия, за да се справи съ падащия франкъ. И народното представителство, парламентътъ въ Франция скѣса съ вѣковнитъ си традиции и му гласува пълномощия — делегира всичкитъ си права на Поанкаре. И Поанкаре въ дватри месеца, вие знаете, направи съкращение въ бюджета и всички ония мѣроприятия отъ финансовъ характеръ, които действително стабилизираха бюджета и спрѣха временно, за известенъ периодъ, докато управляваше той, падането на франка.

Това бѣше, какъ да ви кажа, една проява въ парламентарния животъ, която навремето си изненада мнозина; която засега чувствата на мнозина отчаяни парламентаристи, чиста проба демократи. Тѣ виждаха, че суверенитѣ права на парламента сѣ нацѣрбени, но защо? Защото по-велята на живота го изискваше. Защото, когато се касае да се отговори на едни належащи нужди, да се създадатъ известни мѣроприятия за момента и когато парламентътъ не може да се справи съ тѣхъ, прибѣгва се именно къмъ другъ единъ начинъ на процедуре — даване пълномощие на изпълнителната властъ, тя да замѣсти парламента. И чудно ли е, че съществува чл. 47 въ нашата конституция — по който по-рано разисквахме — споредъ който, по разбирането на великото Народно събрание въ миналото, правата на законодателната властъ могатъ да бѣдатъ делегирани въ известни случаи на царя?

Но това бѣше презъ 1926 г. Г-да! Мога да ви кажа, че отъ тогава нѣколко пъти френскитъ правителства получиха пълномощия. И Леонъ Блумъ като министъръ-председателъ иска пълномощия. Вие знаете какви борби се развиха, и че Сенатътъ му отказа. Защо? Защото нѣмаше довѣрие у Леонъ Блумъ, като представител на една политическа комбинация, която не даваше сигурностъ, че действително ще прокара известни реформи, които ще стабилизиратъ не само политически, но главно финансово и стопански положението въ Франция. Но въ Франция се дойде, г-да, дотамъ, че сегашниятъ министъръ-председателъ Даладие състави кабинетъ по начинъ съвсемъ непарламентаренъ. Кабинетътъ Даладие въ Франция — не знамъ доколко той е политически — се крепи отъ една комбинация на политически партии, които не сѣ представени въ него. За мене по-скоро това е единъ кабинетъ технически. Франция има да се справи съ въпроса надъ въпроситъ — за нейната сигурностъ. И може би въ съзнанието на всички — и на тия отчаяни и ортодоксални парламентаристи — е било, че действително парламентътъ не може да се справи съ тия въпроси. И затуй тѣ видѣха въ лицето на Даладие човѣка, който въ дадения случай е като фокусъ на всички надежди и упования и че той съ своитъ другари е достатъчна гаранция, че ще извърши дѣлото на общественото спасение.

Това е парадоксъ, това е невѣроятнo, това е невъзприемливо за хората на чистия парламентаризъмъ, но животътъ е по-силенъ отъ всичко. Има ли нужда да изтъквамъ следния крупенъ фактъ — и колко далече сме отъ него ние въ България, където се намиратъ нѣкои да говорятъ за диктатура и за погаване на конституцията. Онзи день г. Даладие, когато видѣ, че въ Парламента започнаха много приказки, които ще увредятъ на страната, следъ като станаха разискванията въ парламентарнитъ комисии, дойде и прочете указъ за закриването на Парламента и изпрати депутатитъ да си отидатъ, като не пожела даже да отговори на запитванията на тия, на които се крепи. Той имъ този куражъ въ себе си и народното пред-

ставителство прие това, защото повелитѣ, нуждитѣ на живота създаватъ законитѣ.

И отъ тукъ азъ идвамъ до заключение, г-да, че дохождатъ моменти въ управлението на народитѣ, когато Парламентътъ става тежка машина за управление, когато Парламентътъ е вреденъ, ако щете, отъ гледна точка на целесъобразностъ, на едно по-бързо законодателство — безъ да му се отрича правото на върховенъ контролъ. Парламентътъ, имайки довѣрие въ известно правителство, въ известни лица, като едно упование на нацията, въ единъ върховенъ моментъ дава имъ това право, за да направитъ тѣ онова, което той самъ е безсиленъ да направи. Излишно е сега да ви говоря за случая Ванъ-Зеландъ и пр.

Ето къде сѣ конфликтитѣ между законодателната и изпълнителната власти. Тѣ се разрешаватъ въ голѣмитѣ културни страни, въ великитѣ народи не съ празни приказки, съ натосъ, съ панегирици за конституцията и парламентаризма, но се разрешаватъ на базата на необходимостта и на това, какъ по-добре и по-целесъобразно въ даденъ моментъ да се служи на нацията, на държавата, въ моменти такива, когато, ако Парламентътъ действува, може да се увреди на държавнитѣ интереси.

Г. г. народни представители! Азъ си спомнямъ, при единъ разисквания тукъ, нѣкои отъ говорившитѣ атакуваха днешното правителство: „Вие, г-да, не сте депутати, следователно вие не можете да бъдете министри“. Другъ казваше: „Часть по-скоро си отидете вие, г. г. министри, за да дойдатъ други, политици“.

Г-да! Азъ не знамъ доколко тия сѣждения сѣ правдиви, но доколко тѣ сѣ на базата на закона, защото нито законътъ, нито конституцията предвижда отъ къде Короната, държавниятъ глава трѣбва да вземе своитѣ съветници, своитѣ министри. Царътъ, държавниятъ глава има върховното право да назначава министритѣ. Единъ господинъ тукъ каза: „Вие не сте политици“. Азъ искамъ да зная, кой е роденъ политикъ, къде въ България шкодуватъ политикитѣ, кой имъ дава патента да бъдатъ политици? Или ние, които сме минали презъ партийнитѣ школи, мислимъ, че само ние имаме качеството на политици!

Вѣрно е, че този, който се занимава съ политика, може по-правилно да отразява, да има усѣтъ къмъ народнитѣ нужди, защото е живѣлъ въ контактъ съ народнитѣ маси, това му е било едно призвание. Вѣрно е, че политикътъ има известни вътрешни качества. Но отъ това следва ли да се заключи, че за нуждитѣ на управлението всички трѣбва да бъдатъ обезателно политици и то отъ мащабъ, какъвто този или онзи намира, че трѣбва да бъде?

Азъ не знамъ, г-да, дали всички тия, които днесъ сѣ повикани да отговарятъ на държавнитѣ нужди въ свѣта, сѣ непременно отъ школата на политикитѣ. Вие знаете, че преди известно време въ Белгия дойде на властъ единъ човѣкъ, който не бѣше парламентарецъ, който не бѣше познатъ на политическия свѣтъ — Ванъ-Зеландъ. Той оглави едно правителство и се отдаде на една дейностъ благородна и полезна за неговата страна. Способността, популярността на този човѣкъ прехвърли границитѣ на държавата му. И вие знаете, че даже Рузвелтъ, председателътъ на великата заокеанска република, го повика да се съвещава съ него по въпроси засѣгащи международното стопанство. Той не бѣше отъ политическа школа. И азъ не зная въ днешно време кой ще бъде по-полезенъ: дали този, който се счита, че има качества на политикъ, само защото е миналъ презъ тази или онази партия, или онзи, който има качеството, способността най-добре да схване нуждитѣ на момента и най-добре да отговори на тѣхъ.

Най-сетне оставете този въпросъ, г-да, на фактора по конституцията. Нали всички плачемъ за конституцията, нали всички казватъ да пазимъ конституцията! Защо тогава вие искате непременно държавниятъ глава да вземе за министри хора, които сѣ облѣчени и съ депутатски мандатъ? Въ конституцията има ли такава поведла? Нѣма. Говорите за парламентарна практика. Да, създаде се една парламентарна практика, ама тя може ли да се вземе като единъ абсолютенъ законъ? Въ класическата страна на парламентаризма и на традициитѣ, каквато е тази на великия английски народъ, вие виждате напоследѣкъ, че за нуждитѣ на външната и политика бѣше нуженъ единъ човѣкъ, и тѣ го намѣриха въ лицето на лордъ Халифаксъ, намѣриха го не отъ Парламента, а го взеха отъ неговото мѣсто, отъ неговия работенъ столъ и го доведоха да служи на английската политика, на имперскитѣ интереси.

Азъ ви питамъ: при това положение защо у насъ ние поставяме тѣй въпроса, защо ние, тѣй ревниви къмъ конституцията, искаме да се мѣсимъ въ атрибутитѣ на държавния глава? Не били политици г. г. министритѣ! Азъ бихъ желалъ, г-да, да ми посочите нѣкои други качества на министритѣ. Азъ нѣма да кажа, че днешнитѣ министри

сѣ най-свършени. Това сѣ скромни ратници, дошли да се отзоватъ на поканата на държавния глава, да изпълнятъ една възложена имъ задача. Господата отъ тамъ (Соци въ лѣво), които критикуватъ, вмѣсто да отправятъ упрецитѣ си където трѣбва, нѣматъ куража да атакуватъ онзи, който е далъ властта на министритѣ, а казватъ на последнитѣ: „Махнете се отъ тукъ, вие не сте политици!“

Махнете се отъ тукъ, вие не сте политици! Нека бъдемъ честни и ясно и открито да поставимъ въпроса. Азъ ви питамъ: ако васъ, които критикувате тия порядки, държавниятъ глава, въ изпълнение на своитѣ прерогативи, ви поканѣше вчера или завчера, докато още не бѣхте облѣчени въ депутатски мандатъ, за министри въ управлението, нѣмаше ли да приемете? Не вѣрвамъ да се поколебаете, щѣхте да приемете. И мене ме учудва уважениятъ г. Кожухаровъ, билъ два пѣти министъръ следъ 19 май, който въ единъ апострофъ къмъ министъръ-председателя г. Кюсеиановъ каза: „Да, г. Кюсеиановъ, Вие продължавайте да управлявате, да водите България къмъ щастливи бѣднини (Ржкоплѣскания), но министърътъ на вътрешнитѣ работи трѣбва да си отиде“.

Тази преценка на г. Кожухаровъ нито е коректна, г-да, нито подобава на единъ бившъ министъръ, който два пѣти е участвувалъ въ кабинети подъ шефството на г. Кюсеиановъ. И г. Цанковъ казваше на министритѣ: „Махнете се, защото вие сте полицейско правителство“. Неговиятъ другаръ, г. Кожухаровъ, козируваше на г. Кюсеиановъ за неговата дейностъ и казваше, че той билъ достоенъ, а атакуваше г. министра на вътрешнитѣ работи, който не билъ достоенъ. Когато той знае, че въ кабинета на г. Кюсеиановъ нѣма едикой си и едикой си министъръ, а, като се говори за правителствената дейностъ, има една правителствена солидарностъ, която ги обвързва, много некоректно и много непочтено е да си служи съ такива срѣдства, особено той, който бѣше министъръ на два пѣти въ кабинетитѣ на г. Кюсеиановъ.

Така че да се атакува сега кабинетътъ поради това, че министритѣ не били народни избраници, това нито е основано на конституцията, нито е въ нашитѣ права, защото съ това ние идваме да навлѣземъ въ прерогативитѣ на държавния глава. Позовавате се на парламентарната традиция и искате тя да се възстанови! Мислите ли, че по тоя начинъ по-добре се служи на държавата?

Азъ не считамъ, че това е най-правилното разрешение на въпроса, макаръ че и азъ държа да бъдатъ тукъ представени по възможностъ хора, които повече сѣ правила политика. Но оставете тая преценка да я прави оня факторъ, който по конституцията има това право.

П. Стайновъ: Вие одобрявате ли или не положението, по силата на което се забранява на народнитѣ представители да ставатъ министри? Или пъкъ одобрявате ли или не туй положение, което прѣчи на министритѣ да се кандидатираатъ за народни представители, респ. народнитѣ представители да ставатъ министри? Да го изтъкувате! (Възражения)

Председателствуващъ Д. Пешевъ: (Звъни) Продължете мисълта си, г. Петровъ.

И. Петровъ: Г. Стайновъ! Ние имаме едно законодателство . . .

П. Стайновъ: Одобрявате ли го или не?

И. Петровъ: Ние имаме законъ, въ който има една такава поведла. Азъ оставамъ пакъ сторонникъ на това разбирание: нека Короната, държавниятъ глава, който има изключително право, да разреши тоя въпросъ. Азъ искамъ да бъде ясна мисълта ми. Азъ считамъ, че е въ възможно ститѣ на царя, че той има право да взема за министри хора и отъ депутатскитѣ банки.

П. Стайновъ: И азъ съмъ на сѣщото мнение.

И. Петровъ: Но и по друго да бъдемъ наясно: ние не можемъ да кажемъ въ дадения случай, че като има въ закона едно такова ограничително постановление, че то е противоконституционно. Не е противоконституционно.

П. Стайновъ: Одобрявате ли го или не?

И. Петровъ: Азъ казахъ, това е въпросъ на законодателство. Всѣко законодателство търпи измѣнение. Азъ казахъ ясно мисълта си по този въпросъ. Ако за нуждитѣ на нашата действителностъ се наложи да се махне това ограничение, ще го махнемъ. Никои не е дошелъ да постави този въпросъ. Азъ не виждамъ, че въ политиката трѣбва да има догми и че усилията на известни хора трѣбва да се свеждатъ къмъ това, въ даденъ моментъ едни

догми да доминират, и то във всички страни тѣ да сѣднѣ и сѣщи. Това самият живот е отрекълъ. Парламентът се казва навсѣкѣде Парламентъ, обаче въ различнитѣ страни той се проявява различно. На много мѣста, както казахъ, Парламентътъ самъ е адбикиралъ въ полза на изпълнителната власт, защото самитѣ нужди налагатъ това.

Г. г. народни представители! Заключение то по този въпрос е, че нуждата е, която диктува и създава законитѣ. Нѣма защо да се формализираме отъ нѣкакви традиции или отъ нѣкакви практики и да казваме, че тѣ сѣ вездѣщи, че ние ще държимъ за тѣхъ. Не. Вие виждате, че, споредъ нашата преценка, цѣлата активност на правителствата отъ месецъ априлѣ 1935 г. насамъ е била изключително на базата на конституцията. Парламентътъ е откритъ едва преди месецъ и нѣколко дни, и абсолютно никакви данни и доказателства нѣма, никакви индикации не е отбелязалъ, отъ които да се сѣди, че той се е отклонилъ въ нѣщо отъ своитѣ прерогативи и на законодателна власт и на контролна власт върху управлението. Ето защо азъ считамъ, че ние сме на конституционния път, на законния път, на правилния път, съобразявайки се съ нуждитѣ на нашата действителност.

Но, г-да, слагатъ се и ще се сложатъ отъ другата страна и въпроситѣ: вие разрушихте партиитѣ, вие ги махнахте като инструментъ на управлението, говорите за една нога България, говорите за една нова ориентация — каква е тя, въ какво се изразява, съ какво ще замѣстите партиитѣ въ управлението? На тѣзи въпроси азъ ще се спра за малко.

Г. г. народни представители! Азъ казахъ и преди малко: преди всичко трѣбва да се отговори на нуждитѣ на момента; и на тѣзи нужди трѣбва да се отговори съ огледъ на това, да бждатъ най-правилно разрешени болнитѣ въпроси въ нашата действителност стопанска, политическа и т. н. Разбиранията на днешното правителство — базирани, повтарямъ, на манифеста отъ месецъ априлѣ 1935 г. — около които разбираия и около която политиката сме обединени ние, тѣзи, които подкрепяме тази политика, нашитѣ идейни разбираия се свеждатъ къмъ следното.

Ние издигнахме като политическо начало народното единение. Мнозина може да кажатъ: ама това нѣщо е старо, този девизъ, написанъ вънъ: „Въ единението е силата“, не е нищо друго, освенъ една перифраза.

Истината, г-да, е вѣчна. Ние искаме народното единение да го издигнемъ като политически лозунгъ. Това може да е било старо, може и въ миналото да е приказвано за него, но то не е практикувано. Ние сега искаме да го практикуваме. Партийната раздробеност, откриването на фронтове въ България, раздробението на българския народъ на 33 политически лагери — всичко това отиде вече въ историята. То бѣше пакостно. Срещу тази отживѣлица ние издигаме политиката на народното единение. Въ какво се изразява тя? Тя се изразява въ следното.

Ние търсимъ кое обединява народа, какво представляваме ние като нация и като народъ, каква е спойката на този народъ. Ние намираме тази спойка, тази обединителна идея въ колективитета, въ стопанската област, въ националната идея — ние сме единъ колективитетъ народностенъ, кръвенъ, съ историческо минало, съ история, съ бждеще. Ние виждаме нашата спойка и на друга една основа — на стопанска основа, на полето на националния трудъ.

Въ миналото тѣзи обединяващи звена, тази обединяваща идея се разкъсваше отъ марксиститѣ, които казваха: „Не може да има единение, не може да има сцепенение“, и издигнаха класовата омраза и класовия принципъ. За тѣхъ трудътъ бѣше позиция, която раздѣляше народа на експлоатирани и експлоататори. Партиитѣ не бѣха нищо друго, освенъ пакъ една такава вариация на политическа основа, да разпокъсватъ народа. Е добре, за насъ, г-да, трудътъ, безразлично дали е на полето, дали е въ фабриката, дали е въ мината, дали е трудъ на интелектуалець, дали е въ желѣзницитѣ, дали е въ работилницата на занаятчията — това е националенъ трудъ, това е националното поле на труда. Този трудъ насъ ни обединява, както ни обединяватъ и родственитѣ, народностнитѣ и историческитѣ връзки. Това съзнание на българинъ и на трудъ националенъ за насъ е предпоставката за реализиране националното единение.

Има ли нѣщо по-красиво, има ли нѣщо, което повече да отговаря на нашата действителност? Нашата действителност е диференцирана стопански, капиталътъ и трудътъ се очертаватъ въ петъ категории: на първо мѣсто — земедѣлието, земедѣлецътъ, селянинътъ; на второ мѣсто — индустриалецьтѣ и търговецътъ; на трето мѣсто — занаятчията; на четвърто мѣсто — работникътъ и на пето мѣсто — интелектуалецьтѣ. Всички тѣ сѣ скромни ратници въ полето на националния трудъ. Защо да прибѣгваме къмъ марксизма? Защо чрезъ полигически партии да раздробя-

ваме народа?

Ние сме загрижени за поминѣка на всички тия категории въ нашата страна. Нашата върховна грижа е да осигуримъ не само хлѣба, не само материалното съществуване, но и културното съществуване на цѣлия народъ. Тази грижа ни обединява. Тя ни обединява затова, защото, както казахъ, ние сме единъ народъ и именно този колективитетъ на националния трудъ е обединяващото ни звено. Тази диференциация на стопанскитѣ срѣди е естествена, тя е стопанската диференциация. Тя не е изкуствена, както марксиститѣ на времето искаха да я създадатъ на почвата на принадлежната стойност, на почвата на антагонизма между работодателя и работника. Въ факторитѣ на производството ние виждаме обединения колективенъ трудъ на нашата българска действителност, на хората отъ селото и града.

Когато казваме, че имаме единъ износъ отъ 7 милиарда лева, прецизираме ли кой е създаде този продуктъ който се изнася на международния пазаръ? Тѣзи 7 милиарда лева на кого принадлежатъ? Тѣ не сѣ нищо друго, освенъ продукта на този колективенъ трудъ на българската нация.

За насъ, г-да, нѣма значение дали капиталътъ ще бжде инвестиранъ въ фабрики, въ търговия, или въ земя. Както работникътъ, така и посрѣдникътъ търговецъ, така и индустриалецьтѣ, така и интелектуалецьтѣ — всички тѣ сѣ скромни работници въ полето на националния трудъ. Този националенъ трудъ ни обединява. Той налага поведителенъ дългъ на държавата да интервенира въ отношенията на стопанскитѣ срѣди — не да ги скове въ известни рамки, въ известни вериги, не сама да вземе цѣлата стопанска активност въ ржцетъ, а да интервенира вече като регулаторъ, внасяйки чувството на справедливост. Изхождайки отъ идеята за колективния трудъ, труда на нацията, държавата трѣбва да споспостува, щото тия стопански срѣди да развиятъ до максимумъ своя капацитетъ на творчество, а същевременно, като има максимумъ на творчество, продуктътъ на общия колективенъ трудъ да бжде по-справедливо разпредѣленъ.

На мнозина прави впечатление, че ние сме искали да измѣстимъ партиитѣ съ тѣзи стопански формации. Казватъ: „Вие искате да ги организирате“. Да, ние искаме да организираме — какво? — Искаме да организираме труда на полето, искаме да организираме селския трудъ. Защо да не го организираме? Ние ще организираме този трудъ, ще организираме мозъка и труда на селото въ услуга на управлението на страната. Тѣ не ще бждатъ политически тѣла; тѣ ще бждатъ организации за просвѣта, които ще участвуватъ съ своето мнение въ управлението на страната, когато ще се разискватъ закони, които ги засѣгатъ.

Вие знаете какво бѣха едно време политическитѣ партии. Ние имаме партийни организации, които проникнаха въ селата и въ градоветѣ. Но кажете, за Бога, кога въ една партийна организация въ селото се е говорило за нуждитѣ на селото? Ако се съберѣхме на събрание на нѣкоя организация въ селото, ние приказвахме какъ да гѣнемъ кмета, какъ да назначимъ или какъ да уволнимъ едикойси; ние се занимавахме изключително съ въпроси, които нѣмаха нищо общо съ непосредственитѣ задачи на земедѣлието.

Сега не е така. Сега организациятѣ какви сѣт? Земедѣлскитѣ задруги може-би да не сѣт свършени, но тѣ ще бждатъ коригирани, реорганизирани. Тѣ играятъ една благотворна роль, първо, че обединяватъ селячеството, каратъ го да мисли върху своя собственъ хатъ; второ, организирани въ цѣлата страна чрезъ своитѣ ржководни тѣла, тѣ ще даватъ компетентни мнения, които ще бждатъ вземани въ съображение и отъ Парламента, и отъ правителството. (Ржководскания) Има ли, питамъ азъ, въ тази полезна политика нѣщо, което да е въ дисонансъ било съ конституцията, било, ако щете, съ здравия разумъ? Същото нѣщо ще кажа и за организациятѣ на занаятчийтѣ, на индустриалцитѣ, на търговцитѣ, на работничитѣ.

Г-да! Тѣзи организации ще бждатъ обединени въ една обща дирекция, която ще постави въ хармония тѣхнитѣ разбираия. Тази дирекция, която ще има върховното ржководство и която ще прокарва една държавна политика, ще обединява, ще съгласува мненията, които се изказватъ отъ тѣзи организации, като тѣзи мнения ще намѣрятъ отзвукъ въ Парламента и въ правителството. По този начинъ азъ считамъ, че ние ще можемъ да ангажираме, чрезъ една активна дейност, въ която ще бждатъ заети съ собствената си сѣдба, тѣзи стопански срѣди, които въ миналото бѣха пренебрегнати. Можемъ ли да откажемъ, че тѣзи стопански срѣди не бѣха пренебрегнати? Вие виждате въ какъвъ темпъ се развиватъ тѣ сега.

„Ама — казватъ ни — вие организирате работничитѣ, но идеологията имъ дали е тази, която имате вие; дали не сѣт се проврѣли нѣкои други хора на интернационала,

хора съ чужди разбирания и пр. и пр.?" Може и така да бъде; може да има вълзми във тѣзи организации хора съ други разбирания на държавната политика, на политиката на творчество, каквато е политиката на днешното правителство. Но ние сме още в началото, г-да! Ние считаме, че съ време това ще се изживѣе и ще се види, че българската държава, чрезъ своето управление, не е егостична. Тя не е господарь, както се проповѣдваше въ миналото отъ социализма. Държавата не е нищо друго, освенъ единъ регулаторъ на общитѣ интереси. Тя интервенира, за да внесе хармония между различнитѣ стопански сръди. Това съзнание ще настѣпни, г-да, то ще нахлуе, въирѣки всичко, ако има твърдостъ, ако има постоянство, ако има неуклонностъ и една воля въ прокарване на тая политика. И тя дава вече резултати, вие ги виждате въ земеделската областъ. Нашитѣ селяни съ стотници хиляди — азъ ще се върна на този въпросъ малко по-късно, когато засега проблемата на селото — се отзоваватъ съ готовностъ и влизатъ да членуватъ въ тия земеделско-стопански задруги. Защо? Защото и селянитѣ разбраха че въ тия задруги ще промишляватъ за себе си и че тѣхнитѣ решения ще бъдатъ вземани подъ внимание.

Нашитѣ селянини е скромненъ, той е чувствителенъ къмъ всѣка една най-малка придобивка, къмъ всѣко едно най-малко внимание, което му е оказано било отъ народното представителство, било отъ управлението.

Председателстващъ Д. Пешевъ: Г. Петровъ, времето Ви изтече. Приключвайте!

И. Петровъ: Приключвамъ сега. — Но ще поставя другия въпросъ: кой ще прави политика, кои ще участвуватъ въ управлението, кой ще дохожда въ Народното събрание? Ще дойдатъ ли тия стопански категории съ своитѣ представители? Въ връзка съ всички тия въпроси, казватъ ни: дали вие нѣма да искате да установите корпоративната система и пр. и пр.

Г. г. народни представители! Въ моето съзнание, въ моето разбиране е, че ние нѣма да се отклонимъ отъ конституцията. Тѣзи стопански единици ще промишляватъ, ще даватъ своитѣ мнения, които ще бъдатъ оценявани. Но политика ще правятъ онѣзи фактори, които по конституцията правятъ политика — това ще бъде правителството, това ще бъде народното представителство; това ще бъдатъ, съ други думи, онѣзи хора, които безразлично отъ къде сѣ излъзали — отъ работническитѣ сръди, отъ занаятчийскитѣ, отъ индустриалнитѣ, отъ търговцитѣ, отъ интелектуалцитѣ или отъ земеделцитѣ — избрани като народни представители или удостоени отъ отговорния факторъ съ министерски постове, ще дойдатъ вече да действуватъ като политици. И ако виждате сегизъ-тогизъ на тия стопански категории да се дава възможностъ, чрезъ тѣхнитѣ представители, да участвуватъ въ общинскитѣ съвети, да участвуватъ въ камаритѣ, тѣхното участие въ тия съществени тѣла пакъ не е да правятъ чиста политика, ами е чисто съществено. Отивайки тамъ, тѣ ще взематъ решения за собствената си съдба, които да бъдатъ взети подъ внимание.

Така че дейността на стопанскитѣ организации не е абсолютно въ никакъвъ разрѣзъ съ постановленията на законитѣ. По мое разбиране, политика ще правятъ онѣзи, които по силата на конституцията иматъ правото да я правятъ.

Г. г. народни представители! Една отъ най-тежкитѣ проблеми у насъ е проблемата за образованието. Азъ не зная дали нѣкоя друга проблема е била така занемарявана или изоставяна, както проблемата за образованието. Ако ние сме имали нѣкога една очертана държавна политика съ континюитетъ, азъ не виждамъ тя да е била провеждана и въ образователното ѝ дѣло. Азъ зная едно — че въ миналото ние бѣхме стигнали дотамъ, че въ България тѣзи, на които бѣ повѣрено да измѣватъ душата на българското дете, да му дадатъ българско съзнание, да му кажатъ, че е българче, че трѣбва да обича родната земя; тѣзи, които бѣха натоварени да възпитаватъ това дете, забозало отъ майчината си грѣль мѣлото на своитѣ праотци, да му дадатъ и духовна храна, да го възпитатъ въ онѣзи идеи, които българската държава счита, че трѣбва да доминиратъ и проникнатъ въ съзнанието преди всичко на нейнитѣ деца; тѣзи, на които бѣ повѣрено да се грижатъ за душата на българското дете — учителитѣ — въ миналото бѣха раздѣлени на три организации, и тритѣ космополитически, и тритѣ интернационални. И се чудимъ защо въ България проникнаха марксисткитѣ разбирания, защо младежта, движена отъ идеализъмъ, бѣ заражена отъ марксизъмъ и интернационализъмъ, а бѣ забравила, че е българска младежъ и че преди всичко трѣбва да се грижи за битието на собственото си отечество!

Азъ не виждамъ да сѣ направени усилия въ това отношение, за да се разреши рационално този проблемъ. Помня едно време, когато г. Александъръ Цанковъ бѣше министъръ, че той застана на едно правилно становище, като се пригоди нашето образование да служи преди всичко на стопанскитѣ нужди на нашата страна. На гимназиалното образование се определяше известенъ пай, на другитѣ образования се определяше другъ пай. Докато разрешението на тази проблема тогава действително се ориентира къмъ нѣщо здраво, държавническо, по-късно ние видѣхме, че тя бѣше изоставена. Единъ отъ неговитѣ близки приятели дойде по-късно да възстанови всички реалки и гимназии, на брой 45—50—60, за да прибератъ българскитѣ младежи, минали прогимназията, за да могатъ тия младежи — преимушественно отъ българското село — да учатъ и да не доучатъ, изкарвали или неизкарвали гимназия, да увиснатъ въ бездѣлие и да отидатъ да чакатъ предъ кабинета на този или онзи министъръ, за да получатъ служба.

Не е ли вѣрно, г-да, че и днесъ още нашитѣ училища, особено гимназитѣ, продължаватъ да фабрикуватъ учени-недоучени, хора некадърни за живота? Гимназиалната матура какво дава на младежитѣ? Ние сме съ съзнанието, че тѣзи, които излизатъ отъ гимназитѣ, не сѣ подготвени за нищо друго, освенъ да чакатъ служба; и понеже не сѣ подготвени за нѣкаква специалностъ, тѣ ще трѣбва да взематъ една обикновена служба, като писари, стражари и пр. и пр. Бацитѣ и майкитѣ изнемогватъ, недождатъ си, за да изучатъ своето чело, за да влѣзе утре то въ категорията на службогонцитѣ. Бащата разорява своето стопанство, прави дългове, за да учи сина си, да завърши гимназия, а утре този младежъ, свършилъ гимназия, неподготвенъ за стопанска дейностъ, ще скръсти рѣче, ще чака подаяние или ще моли за служба, при едно разорено стопанство на своя баща и при едно задължение на сѣщия, направено, за да го изучи. Мизерия и въ стопанството, на мизерия обреченъ и самиятъ младежъ!

Азъ бихъ могълъ да се спра много на този проблемъ, но нѣмамъ време. Азъ, обаче, резюмирамъ: въ такива ресори, освенъ правителствената политика, и личността на министра играе голѣма роля. Личността на министра представява не малка гаранция, че тази политика ще се проведе съ твърдостъ. И азъ вѣрвамъ лично на г. министъръ Маневъ. Въ това отношение азъ бихъ пожелалъ г. министъръ Маневъ да не се спира предъ нищо. Вѣрно е, че има да се разрешава единъ голѣмъ проблемъ; трудно е, зная, че мнозина отъ насъ ще се намръщатъ, когато дойде да се закрие реалката или гимназията въ тѣхнитѣ мѣста, но министърътъ ще трѣбва да направи онова, което е най-целесъобразно за нашата стопанска действителностъ.

Председателстващъ Д. Пешевъ: Моля Ви, г. Петровъ, приключвайте!

И. Петровъ: Завършвамъ.

Д-ръ П. Яламовъ: А Вашето мнение какво е?

И. Петровъ: Моето мнение е това, че нашето възпитание трѣбва да бъде национално, нашето възпитание трѣбва да вдѣхне на детето съзнанието, че то е българче, да обича родината си. Това не значи, че то не трѣбва да живѣе и сѣ идеи, които надхвърлятъ границитѣ на България, но преди всичко то трѣбва да има съзнание, че е българче. Това трѣбва да се провежда въ нашитѣ училища. Учителътъ не е свободенъ да изповѣдва каквито ще идеи и да прокарва каквито ще възгледи. Вие чухте, когато г. Гето Кръстевъ, по поводъ касиранието на г. Самодумовъ, ви чете извадки отъ неговитѣ писания. Това бѣ нѣщо ужасяващо. Каква отрова той презъ 22-годишното си учителствование е вкарвалъ въ душитѣ, въ съзнанието на тия хора, които сѣ отишли да черпятъ наука при него и сѣ станали учители на българскитѣ деца. Това може ли да се търпи днесъ? Но азъ мисля, че въ тая посока отъ нѣколко години се работи сериозно и ние сме предъ едни по-благоприятни изгледи.

Д-ръ П. Яламовъ: Единъ въпросъ, г. Петровъ: забранено ли е да се носятъ партийни емблеми?

И. Петровъ: Не разбирамъ какво искате да кажете.

Д-ръ П. Яламовъ: Едно време партиитѣ имаха значки. Сега забранено ли е да се носятъ тѣ, защото по Васъ виждамъ една партийна емблема, която не трѣбва да се носи.

И. Петровъ: Г-да! Азъ бихъ желалъ българското училище да стане такова, каквото видяхъ въ една велика държава на Западъ: въ всѣка една училищна стая да видишъ конната, разпятieto и лика на царя. Това азъ не го виждамъ въ нашитѣ училища. Азъ бихъ желалъ, щото религиозното възпитание да не бѣде само книжно. Религиозното възпитание трѣбва да бѣде застъпено въ училището, за да проникне дълбоко въ душата на нашето дете, защото въ душата на детето има това чувство, има тия заповѣди. То обича Църквата, то обича да ходи на църква, то обича да взема причастие; съ своята експанзивна душа, тя е и незаразена, детето поглъща всичко, което му се нрави. Защо да не дадемъ това нѣщо и на нашето дете, когато религията у насъ е държавна, когато тази религия въ миналото, презъ вѣковетѣ, ни запази отъ робство, запази националния духъ?

Г-да! Има проблеми финансови и стопански. Азъ считамъ, че въ отговора на тронното слово могатъ да се кажатъ преценки за голѣмитѣ линии. Този, който се чувствува специалистъ по тия въпроси, нека дойде да направи не само една критика на правителствената политика, стопанска и финансова, но да дойде да каже и какво мисли той, да бѣде неговата критика творческа. Много се приказва, г-да, много души се изказаха и отъ кашата срѣда, а най-вече отъ онази срѣда, която критикува и отрича правителствената дейностъ, но азъ бихъ желалъ да видя тия господа въ комисиятъ; да дойдатъ тамъ, когато ще се законодателствува, когато ще се разрешаватъ тѣзи проблеми. Единъ отъ господата, името на когото споменахъ въ началото на моята речъ, който говорѣше за селския трудъ, за селската неволя и пр., който говорѣше за едно нехайство отъ страна на правителството, когато въ две-три заседания на комисията ние разглеждахме и облемата за задълженията, азъ не го видяхъ да дойде тамъ, за да каже какво мисли.

Н. Търкалановъ: Бѣше.

И. Петровъ: Азъ го видяхъ, че бѣше, г. Търкалановъ, но мълчеше. Азъ бихъ желалъ да дойде тамъ и да каже нѣщо. Азъ чухъ много приятели съ най-добри намѣрения да казватъ: да рѣжемъ, да кѣсаме! Добре, да отрѣжемъ, елате, кажете отъ къде да отрѣжемъ, отъ къде да вземемъ; говори за милиони — елате да ги намѣримъ! Най-после това е законодателна дейностъ, ние ще държимъ смѣтка за много работи. Елате, дайте вашата компетентностъ, вашитѣ познания — ще ги използваме! Но когато е да се работи на практика въ комисиятъ, ние тия господа не ги виждаме тамъ. Благодаря за таква народни доброжелатели! Азъ не считамъ, че е достатъчно само да кажешъ, а трѣбва да изпълнишъ дълга си. Ела да кажешъ по какъвъ начинъ трѣбва да стане това. Всички мнения ще бѣдатъ взети предъ видъ. Онзи день въ комисията, при разискванията по законопроекта за задълженията, г. финансовиятъ министъръ си даде трудъ да запише всички изказани пожелания отъ присѣстваващитѣ тамъ народни представители. Азъ бихъ желалъ тия господа не да дойдатъ тукъ само да си направятъ една реклама, че сж критикували — този жестъ е най-лесенъ. Елате да допринесете вашитѣ усилия — тѣ сж добре дошли — въ комисията, тамъ, където се работи.

Председателстващъ Д. Пешевъ: (Звъни) Моля, г. Петровъ, завършете! Отдавна Ви изтече времето.

И. Петровъ: Завършвамъ. — За да бѣде една държава, една нация, единъ народъ доволенъ, трѣбва да има преди всичко здрава стопанска политика. Въ това отношение правителството на г. Кюсевиновъ направи това, което можа. Въ този периодъ отъ три години азъ мисля, че то даде дѣла. Излишно е да се спирамъ ресоръ по ресоръ, за да посоча това, което е направено. Азъ мога да подчертая едно: билъ съмъ въ тази Камара по-рано осемъ години, следилъ съмъ активно политическия животъ и дейността на правителствата — не знамъ да е имало толкова министерски заседания, толкова трудъ да е посвѣщаванъ и въ нощи, и въ дневни заседания, както при това правителство. (Ръкоплѣскания) И азъ мисля, че нѣма да отрече никой — освенъ единъ настървенъ партизанинъ, човѣкъ напоенъ съ злоба — усилията на тия хора да бѣдатъ полезни на държавата и на народа си.

Председателстващъ Д. Пешевъ: (Звъни)

И. Петровъ: Та, казвамъ, единъ отъ залозитѣ за преуспѣването на народа и на държавата е да има здрави финанси. Азъ мисля, че тия здрави финанси ги имаме. Може

да критикуваме. Другъ е въпросътъ дали да външното бреме не е голѣмо, дали не трѣбва да го коригираме. Но фактъ е, че откакъ тѣзи хора сж на министерската маса, имаме стабилизирани и уравновесенъ бюджетъ.

Мислите ли, г-да, че това е лесна работа? Само онзи, който е билъ тамъ (Сочи министерската маса), знае какво значи да имашъ уравновесенъ бюджетъ, какво значи да му стѣберешъ двата края, когато си при дилемата: отъ една страна да искашъ да дадешъ, а отъ друга страна да не искашъ да товаришъ повече този народъ.

Ето защо азъ считамъ, че това, което можахъ тия г. г. министри, дали сж го, за да се създаде едно здраво стопанство. Тѣ дадоха единъ здравъ реаленъ бюджетъ. Поне въ това отношение не чухме критика, не чухме да се каже, че бюджетътъ е неискренъ. Бюджетътъ е искренъ и той завърши съ излишци. Но надъ всичко отгоре азъ мисля, че намъ се налага, за да запазимъ този бюджетъ и за да заздравимъ нашето стопанство, да направимъ икономии. И азъ мисля, че можемъ да направимъ икономии.

Ние сме поставили предъ голѣми задължения въ връзка съ въоръжаването. И тукъ ще ми позволите една дума за него. Въоръжаването ни, г-да, е единъ голѣмъ въпросъ. То се налага императивно отъ международнитѣ условия, при които живѣемъ. Ние ще се лишимъ отъ най-необходимото, върховни усилия, върховни жертви ще направимъ, но ще трѣбва да дадемъ на българската армия това, което ѝ е нужно, за да отговори тя на предназначението си. (Ръкоплѣскания)

Нѣкой отъ нар. представители: Ще го дадемъ.

И. Петровъ: За тая българска народна армия азъ не мога нищо друго да кажа, освенъ да отправя единъ поклонъ и единъ приветъ. Тя е на мѣстото си. Въ миналото тя прослави българското име. Казармата служи неизмѣнно въ продължение на 50 години като възпитателка на българския народъ. Въ това отношение, като възпитателка, тя изигра по-велика роля, отколкото българското основно училище. Тази армия ние ще я запазимъ, ще ѝ дадемъ това, което ѝ е нужно — въ границитѣ на възможното. Ние ще се подложимъ на изпитания, ще се лишимъ отъ известни работи, ще направимъ върховни усилия, но ние ще ѝ дадемъ това, което е нужно за нея, защото това, което се дава за нея, се дава за отечеството.

Председателстващъ Д. Пешевъ: (Звъни) Г. Петровъ! Приключете, защото времето Ви мина отдавна.

И. Петровъ: Г-да! Една дума и завършвамъ съ проблема за селото. За менъ най-важниятъ проблемъ, това е проблемътъ за българското село. Българската държава досега е направила много нѣщо за работничеството, твърде много е направила за чиновничеството, не малко е направила и за занаятчиството, за индустрията и за търговията, но за нашето селячество — това, което е българската сѣщностъ, това, което е силата на българския народъ — азъ считамъ, че не е направено достатъчно. Българскиятъ народъ даде доказателства за живавостъ въ изпитнитѣ, даде доказателства за творчество въ стопанската областъ. Азъ не зная колко народи могатъ да се похвалятъ, като българския народъ, съ толкова разнообразни култури, които той поднася на международния пазаръ. И това го направи скромниятъ български народъ и, ще ви кажа, не толкова чрезъ интервенцията на агрономи и на нѣкои други специалисти, а го направи по свой усѣтъ. Той има заложби: съобразителностъ, впечатлителностъ, бързо нагаждане. Този народъ ни прослави името и на международното поле на труда, на търговията, на обмѣната.

Кѣмъ този народъ, обаче, азъ считамъ, че българската държава и българскиятъ Парламентъ досега не сж изпълнили своя дългъ. Въ картината, която ви обрисова г. Багряновъ, имаше нѣщо, г-да, което е вѣрно. Ние сме свикнали отъ столицата да си представляваме селото въ неговата идилична форма: да видимъ на фотография какъ една селянка въ красива носия е набрала розовъ цвѣтъ и го прѣска; да видимъ единъ орачъ какъ оре, какъ сѣе; да видимъ какъ се вършее; да видимъ майката-копачка, задѣнала на грѣбъ детето си, какъ отива на нивата. И си казваме: идилия, картина! Но, г-да, идете въ село и ще видите, че тамъ картината е съвършено друга. Тази селянка, която е задѣнала своето невръстно дете и е вземала на рамото си мотиката, а съ другата рѣка носи котлето съ една постна чорбича и съ попукани пети се отправя на нивата при своя съпругъ, който оре тамъ — това е непосиленъ трудъ, г-да!

Азъ не искамъ да ви рисувамъ една картина на отчаяние, но искамъ да ви кажа, че залъкътъ на българския се-

лянинъ е коравъ. На времето, неотдавна тукъ г. Гичевъ за демагогски цели извади едно парче черенъ хлѣбъ и го показа, за да докаже какво ялъ българскиятъ селянинъ. Това бѣше демагогска виходка. Но азъ ви казвамъ, че действително залькътъ на българския селянинъ е коравъ, че той не е подсладенъ. И недейте се чуди, че статистиката показва, че въ нашето село има намаляване на раждаемостта. То се дължи, бждете увѣрени, на тѣзи икономически причини. Селскиятъ трудъ днесъ за днесъ не е достатъчно рентабиленъ, за да осигури едно сносно съществуване.

Председателствуващъ Д. Пешевъ: (Звъни) Свършете, г. Петровъ! Азъ Ви моля да приключите.

И. Петровъ: Свършвамъ.

Ето защо азъ считамъ, че къмъ селския трудъ ние ще трѣбва да проявимъ малко повече внимание въ предстоящата ни дейност. Вѣрно е, че отъ три години насамъ се положиха и се полагатъ твърде много усилия за издигане нашето село. Ние трѣбва да подобримъ халя на нашия селянинъ. Нека въ неговото съзнание изградимъ убеждението, че българската държава вече го е приютила подъ своето крило. Идете долу и ще видите, че нашиятъ селянинъ не очакватъ много отъ Парламента. Тѣ искатъ малко да имъ дадемъ, но да знаятъ, че имъ е дадено. Така ще ги спечелимъ.

Азъ считамъ, че въ това отношение усилията на правителството сж добре ориентирани. Азъ мисля, че както въ областта на социалното законодателство въведохме за работничеството пенсии и застраховки за злополука, безработица и пр., същото трѣбва да направимъ за селския трудъ. По мое разбиране, болшинството отъ селянитѣ иматъ годишенъ доходъ отъ 3 хиляди до 3.500, 4 хиляди, 4.500 л. — това е срѣдниятъ бюджетъ на нашия селянинъ. Нашиятъ селянинъ е поставенъ въ материално отношение по-зле отъ работника. (Ржкоплѣскания) Това е истината, г-да! Недейте мисли, че преувеличавамъ нѣщо или че говоря за неизпълненъ дългъ въ това отношение отъ Камарата или отъ правителството. Азъ подчертавамъ едни проблеми, които тежатъ. Идете въ село и ще ги почувствувате.

Председателствуващъ Д. Пешевъ: (Звъни) Много стана, г. Петровъ, стига! Завършете! Не може така.

И. Петровъ: Завършвамъ съ следното пожелание. Нека нашата законодателна дейностъ и дейността на правителството се движатъ подъ знака, преди всички, на една политика за закрила на труда на нашия селянинъ. Нека въ тая насока дадемъ доказателства, г-да, че ние сме загрижени за съдбата на тоя творецъ на блага — на 8/10 отъ нашето население. Нека спечелимъ душата на този селянинъ. Досега неговото отношение къмъ държавата бѣше малко враждебно. Нека го приобщимъ и да го накараме, както обича своята земя, така да обича и своята държава. Ние имаме вота на селска България. Забележете, това е селска България, която е изпратила тукъ болшинството отъ тѣзи тукъ, които сж обединени около сегашното правителство на България. Нашиятъ селянинъ ни изпратиха тукъ и се произнесоха ясно и открито въ изборитѣ, показаха ни пътя, по който трѣбва да вървимъ, и политиката, която трѣбва да следваме. Тая политика ние я следваме и въ името на тая политика, за която народътъ ни даде довѣрие, ние сме длъжни, изправени предъ Бога и предъ съвѣстта си, да изпълнимъ дълга си къмъ тоя селски народъ. И като изпълняваме дълга си спрямо селския народъ въ настоящия моментъ, ние изпълняваме дълга си къмъ България. (Ржкоплѣскания)

Председателствуващъ Д. Пешевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Никола Вачковъ.

Н. Търкалановъ: Г-нъ председателю! Искамъ думата за лично обяснение.

Председателствуващъ Д. Пешевъ: За какво?

Н. Търкалановъ: Засегна ме г. Петровъ въ единъ пунктъ. Позволете едно обяснение.

Председателствуващъ Д. Пешевъ: Въ кой пунктъ?

Н. Търкалановъ: Г. Петровъ каза въ първата часть на речта си, че както г. Багряновъ, така и други, около избора за председателъ въ Народното събрание, станало на 22 май, си послужили съ името на държавния глава.

Председателствуващъ Д. Пешевъ: (Силно и продължително звъни) По този въпросъ нѣмате думата. Не сте заговорили. Не Ви давамъ думата.

Н. Търкалановъ: Азъ не защитавамъ г. Багрянова. Азъ имамъ право, г. председателю, . . .

Председателствуващъ Д. Пешевъ: (Силно и продължително звъни) Нѣма да Ви слушаме. По този въпросъ не Ви давамъ думата.

Н. Търкалановъ: Касае се да се установи истината.

Председателствуващъ Д. Пешевъ: (Силно звъни) Не може да се говори по този въпросъ. Нѣмате думата. Има думата народниятъ представителъ г. Никола Вачковъ.

(Председателското мѣсто заема председателътъ г. Стойчо Мошановъ)

Н. Вачковъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Считамъ, че отсъствието отъ Парламента на неприобщенитѣ къмъ политиката на правителството народни представители е една тѣхна грѣшка. Дебатитѣ по отговора на тронното слово даватъ широка възможностъ на всѣки народенъ представителъ да направи една обективна преценка по дейността на правителството, да подложи на критика неговитѣ действия. Народниятъ представителъ е пратенъ отъ народа тукъ, за да изрази неговитѣ нужди и болки, а не да бѣга отъ заседанията, като става жертва на политически страсти, които трѣбва да бждатъ вече погребани, и като влиза въ конфликтъ съ своитѣ прѣки задължения.

Върху пасажитѣ на тронното слово, които засѣгатъ външната и общата вътрешна политика на правителството, азъ не възнамѣрявамъ да говоря, тъй като е безпредметно да се говори за казаното отъ народнитѣ представители, които говориха досега обширно. Считамъ, обаче, че само единъ пунктъ отъ тронното слово трѣбва да ангажира моето внимание, а той е следниятъ: (Чете) „Усилията на правителството за съживяване народното стопанство и подпомагане бедствуващитѣ слоеве на населението чрезъ редъ мѣроприятия за поощрение и повдигане производството и търговията, за покровителство и организиране на труда, за подобрене на съобщенията, за създаване работа на безработнитѣ и въобще за общия подъемъ на народното благосъстояние, както и реализирането на единъ действително реаленъ бюджетъ, се оцениха по достоинство отъ народното представителство съ общо одобрение“.

Тоя пасажъ, г. г. народни представители, отъ тронното слово трѣбва да бжде централното мѣсто, споредъ моето разбиране, не само на вниманието на народното представителство, но и на цѣлокупната дейностъ на правителството. Ако ние успѣемъ да подпомогнемъ правителството въ усилията му за повдигането на общия стопански уровеньъ на страната, за обезпечаване труда и поминѣка на стопанскитѣ съсловия, за изправление на грѣшкитѣ, които въ миналото сж допустнати въ областта на стопанското и социално законодателства, това ще значи да извършимъ една огромна обществена работа, тъй като това е най-прѣкитѣ пътя за обезпечаване на вътрешния общественъ миръ.

Г. г. народни представители! За да стигнатъ работитѣ у насъ въ областта на земеделското стопанство до една задънена улица, естествено, основнитѣ причини трѣбва да се потърсятъ въ лошитѣ насоки, които бѣха дадени на земеделско-стопанската и държавна политика въ продължение на 50 години. Грѣшкитѣ на това минало, трупани отъ наши общественици и държавници, които разрешаваха стопанскитѣ въпроси съ огледъ на тѣсно-партийни съображения и които тероризираха интеллигенцията, занимаваща се съ чисто стопански въпроси, тия грѣшки създадохъ предпоставкитѣ на днешния земеделско-стопански хаосъ на днешната земеделско-стопанска нищета, съ която ще иматъ за задача да се справятъ и утрешнитѣ български правителства.

Би било, обаче, пристрастно да се вине само миналото за неуспѣхитѣ на държавната ни политика въ областта на земеделското стопанство. И днесъ, както и вчера, въпроситѣ на икономическото възмогане на селото, които сж основни въпроси на земеделското стопанство, се разрешаватъ безъ необходимия замахъ, безъ цѣлостенъ планъ, безъ достатъчна дълбочина отъ страна на управлението. Наистина наследството, оставено въ тая областъ отъ партийнитѣ режими, е тежко. Обаче ние още не виждаме да се отпочва една сериозна и основна грижа за българското село, което е гранитна основа на българската държавностъ.

Знае се по какъвъ начинъ въ миналото правителствата се добираха до властта. Въ програмитѣ си бившитѣ пар-

тии предвиждаха най-радикални мърки въ полза на българското земеделие. Тъ се надпреварваха въ обещанията си, обаче след като се добираха до властта съ помощта на селото и другите трудящи се народни слоеве, тъй забравяха обещанията си. Поели веднаж властта по тоя начин, партиите се стремѣха да удовлетворят своя партиен кадър въ селата, измѣнявайки на съществените си обществени задължения, и създаваха една армия от службогонци, карьеристи и изобщо хора, у които общественото чувство бѣше силно притъпено. Тия именно карьеристи, съставляващи част от градската и селска интелигенция, отклоняваха партиите от голѣмитѣ имъ обществени задачи и убиваха авторитета имъ на обществени фактори. Тия партийни функционери, които играха толкова злокобна роля въ обществения ни живот, ставаха причина за създаване често пакти на мѣроприятия и институти въ форми, които отговаряха преимуществено на личните интереси на партизаните, и поради това тия мѣроприятия и институти при всѣка партийна политическа промѣна се подлагаха на измѣнения, корекции и пр., които убиваха жизненото имъ значение и ги лишаваша от дълбокото имъ обществено предназначение.

На депутатските банки и днес виждаме голѣмъ брой наши обществени деятели, които въ по-близкото или по-далечно минало сѣ били непосредствени управници на страната или активни сътрудници на управлението. Странно е, че тия наши парламентарни другари се навърлят тъй остро върху днешното правителство, обвинявайки го въ недостатъчна загриженост въ областта на земедѣлско-стопанските въпроси, когато въ продължение на десетки години същите тия лица имаха възможността да създадат здрави основи по законодателен редъ на българското земеделие, но не сѣ го направили.

Г. г. народни представители! Спирамъ вниманието ви върху тия порочни моменти на партийното ни минало не защото горя от желание да бѣда извителен спрямо миналите режими, а защото искрено желая методите на това минало да не се повтарят. Моята мисъл е, че днешното и утрешните правителства трѣбва да се ръководят при създаването на обществено-полезни мѣроприятия само от върховното съображение за обществената имъ необходимост и да не се влияят от никакви съображения на локален интерес и на лични давлания.

Г. г. народни представители! Единъ от голѣмитѣ фактори въ общественото ни развитие е била и ще бѣде просвѣтната политика на държавата ни. Досега просвѣтното ни дѣло се е движело въ криви пѣтица, като е тласкало младежта по линията на озлоблението и стчаянието. Огромната армия от просвѣтени младежи, която извърлят ежегодно нашите срдни и висши учебни заведения, трѣбва да ни стресе и да ни застави да се замислимъ върху тоя голѣмъ въпросъ. Младежта иска знания, просвѣта и ние трѣбва да сме горди, че манифестираме желанието да ѝ я дадемъ. Обаче на тия знания младежта не трѣбва да гледа като на единственъ източникъ на своя поминѣкъ. Нашата младеж, след като завърши образованието си, почва безпомощно да се лута въ живота и понеже не намира приложение на своите сили и енергия, образванието за нея става източникъ на една жизнена несрета. Тѣй младежта става жертва на едно повишено озлобление къмъ обществото и държавата, които не могат да обезпечат нейното съществуване. Младежта се озлобява и изпада въ крайности, става врагъ на обществото и на институтиѣ му, първо, защото не може да стабилизира своето социално положение и, второ, защото вижда, че нейната страсть къмъ науката е станала причина за материалното изтощение на родителите ѝ.

Толкова по въпроса за основните недѣзи на образователното ни дѣло.

Една грѣшка, споредъ менъ, е да се смѣта, че само специалните земедѣлски училища трѣбва да бѣдат източникътѣ, отъ които ще излѣзе едно просвѣтено ръководство на българското земеделие. Разбира се, безспорно сѣ ползватѣ от земедѣлските училища, чрезъ които Министерството на земедѣлните цели да даде ценни теоритически и практически познания на нашето село. Обаче азъ считамъ, че земедѣлското образование трѣбва да влѣзе въ рамките на цѣлата ни образователна система. Познания по земедѣлието и отраслите му трѣбва да даватъ на младежта и общообразователните ни училища — прогимназии и гимназии — и другите специални училища, та дори и казармата, която също е единъ отъ важните разсадници на просвѣта. Споредъ мене, тежко на тоя народъ, който не знае къде сѣ източникътѣ на неговата прехрана; тежко на онова семейство, което нѣма основни и всестрани познания за професията, отъ която се прехранва; тежко на оновова, който не желае да разшири кръга на познанията

си въ областта на професията, отъ която чака съществуването си! И понеже въ нашата страна основниятъ поминѣкъ е земедѣлието, всѣки има задължение, каквато и професия по-нататкъ да придобие, да има елементарни познания по земедѣлието и разклоненията му още отъ млади години.

Въ общообразователните ни училища е потребно, наредъ съ учителите по общите научни дисциплини, да има и агрономи учители, съ добра подготовка, които да запознаят младежта съ най-елементарните теоритическо-практически въпроси на нашето земедѣлско стопанство. По тоя начинъ и бѣдешите първоначални учители въ селата ще придобиятъ една школовка, която ще ги направи още по-полезни просвѣтни дейци въ и вънъ отъ училището.

Г. г. народни представители! За повдигането на земедѣлието ни на по-високъ уровень считамъ, че важна роля се пада да изиграят срдните земедѣлски училища, числото на които трѣбва да бѣде увеличено. Нѣма съмнение, че и други училища, които сѣ предметъ на грижите на Министерството на земедѣлието, ще изиграят своята полезна роля. Обаче едно е същественото: да се издигне като голѣмъ факторъ въ подготовката на младежта практическият опитъ, нагледността при обучението. За тая целъ могат да се организират и използват фондovitѣ стопанства по селата. Ползата отъ тѣхното показно обработване може да бѣде въ нѣколко направления. Първо, тия фондови стопанства ще бѣдат живи разсадници и лаборатории на земедѣлската наука и опитъ. Второ, тѣ могат да добиятъ образцовъ видъ въ рѣцетѣ на бедноимотни, но предприемчиви и вещи земедѣлци стопани. Трето, тѣ ще станат примѣръ и образецъ на стопанска деятелност и инициативи за всички земедѣлци стопани отъ селата, въ района на които се намиратъ. На последно мѣсто, тѣ ще бѣдат мѣстото, където научните познания на младежта, добити въ земедѣлските и други училища, биха намѣрили практическо приложение.

По-нататкъ, азъ считамъ, че и висшето ни земедѣлско образование трѣбва да има за база практическия опитъ. Земедѣлието най-малко търпи теоритически построения, които не сѣ подкрепени отъ нагледни опити. Поради това абсолютно необходимо е, што нѣкои отъ нашите голѣми държавни стопанства, като напр. Образцовият чифликъ край Русе и стопанството при Садово, да се издигнат до положението на практически разсадници на земедѣлската наука, да изгубят физиономията си на обикновени чифлици и да станатъ важни помощници на висшата земедѣлска просвѣта. Въ връзка съ това намирамъ, че е абсолютно необходимо, што агрономическият факултетъ да се пренесе отъ София и да разпредѣли своята дейностъ въ дветѣ тия голѣми държавни стопанства, като се използватъ за целта великолепните климатически и почвени условия на Садово и на Образцовъ чифликъ.

Поставянето на агрономическия факултетъ въ непосредствени връзки съ опитното земеделие ще разреши автоматически и единъ другъ важенъ въпросъ. Нашата младеж, която сега търси висше агрономическо образование въ странство, ще бѣде задоволена напълно отъ нашия агрономически факултетъ, защото, ако има нѣщо, което тласка на Западъ, това е именно обстоятелството, че агрономическият факултетъ на Западъ иматъ на свое разположение грамадни пространства земя съ всички необходими за практически занятия инвентаръ и тая обстановка дава възможност на младежта да има пълни теоритически и практически занятия. Да не се забравя, че една отъ слабите страни на нашето досегашно земедѣлско образование бѣше тази, че то създаваше практически неподготвенъ агрономически кадъръ, който заемаше видни постове по ведомството на Министерството на земедѣлието, бѣше факторъ въ провеждането на земедѣлската политика на държавата, безъ да има, обаче, ни най-малката практическа подготовка.

Г. г. народни представители! Много се говори и пише напоследък за трансформацията на земедѣлието у насъ съ огледъ на новите изисквания на външния пазаръ. Считамъ, че и въ тая насока трѣбва да действваме безъ увлечения. Ние сме свидетели на много грѣшки, допуснати въ миналото и сега отъ нашите агродеятели въ връзка съ въвеждането на известни култури, ползата отъ които е отъ съмнително естество. Примѣръ имаме въ областта на лозарството, а особено въ областта на овощарството. Знае се, че една трайна култура, за да бѣде замѣнена съ друга, сѣ потребни често пакти десетки години. И ако ние действваме безъ да вземемъ подъ внимание законите на стопанската наука и практика, често ще създаваме пакости и щети въ стопанството на страната, които ще увеличатъ още повече общите затруднения въ стопанския ни животъ. Изобщо, трѣбва да бѣдемъ внимателни, когато става дума за измѣнения, засѣгащи структурата на земедѣлското ни стопанство.

Трѣбва част по-скоро да се открият бюра въ странство, каквито имат другитѣ държави отъ преди десетки години. Въ тия бюра ще се следи за това, което иска пазарътъ днесъ, и за бъдещитѣ изисквания. Тия бюра трѣбва да се ръководятъ отъ опитни и изпитани стопановеди. Въ Експортния институтъ трѣбва непремѣнно да участвуватъ производители. Въ всички области, където се засѣга земедѣлското производство за износъ и търговия, трѣбва да участвуватъ представители на земедѣлското производство.

Държавата трѣбва сериозно да се замисли и част по-скоро да се снабди съ вагони и плавателни съдове, безъ които срдѣства нашето производство е обречено на опорочаване.

Най-сериозно трѣбва да се търси пазаръ на нашето земедѣлско производство и да не се самооблачаваме отъ пазаритѣ, които имаме. Само при едно спиране, по каквито и да е причини, на вноса ни въ нѣкои държави, където е по-големиятъ ни пласментъ, ще настане голѣма катастрофа въ народното ни стопанство.

Изпращането на лица за търговски агенти и каквито и да е трѣбва да става съ голѣмо внимание. Нѣма нужда да изнасямъ факти, които даватъ атестати за нашата държавностъ въ тая областъ и които уронватъ престижа на нашата държава като земедѣлска.

Може би страданията и болкитѣ на нашето село нѣмаше днесъ да бъдатъ така остри и тежки, ако непосредствено следъ европейската война ръководителитѣ на нашата стопанска политика имаха една по-голема предвидливостъ.

Г. г. народни представители! Известно е, че въ периода отъ края на европейската война до 1930 г. се направиха неоправими грѣшки за нашето стопанство. Въ този периодъ получаваше най-високи цени за нашето производство. Това бѣше неестествено. Нашиятъ финансисти, вмѣсто да бъдатъ много внимателни, разтвориха лекомислено каситѣ на държавнитѣ кредитни институти, разтвориха се каситѣ и на частнитѣ такива, казваше си: „Държавата ни е въ върхода си, имаме пари, вземайте“. Маситѣ се надпреварваха кой повече да вложи капитали въ земя, предприятия, строжежи, машини и пр. Земята поскупѣна — отъ 500 л. стигна до 10.000 л. декара; добитѣкътъ — чифтъ волове отъ 1.000 до 20.000 л. Земедѣлската банка отпускате заеми срещу чифтъ впрѣгатенъ добитѣкъ по 10.000 л., за да се достигне само за нѣколко години до положение да не може да се получи отъ сѣщия добитѣкъ нито 1.500 л.

Маса спестители, съ своитѣ семейства, спестяваха съ непоносими трудове и лишения; вложиха своитѣ спестявания въ земя и други предприятия и когато пшеницата струваше надъ 4.50 до 6 л. килограмътъ, трѣбваше държавници тукъ, въ Народното събрание, да заявятъ: „Нѣма криза; криза има само въ главитѣ на непознаващитѣ положението на държавата“. За да докажатъ способността си, тия държавници докараха катастрофата, като доставиха жито отъ Сърбия, за да го продаватъ по-скѣпо, и веднага нашата пшеница падна отъ 5 на 1.60 л. И още по много други причини катастрофата стана неизбежна. Имотитѣ отъ 10.000 л. декарътъ паднаха на 1.500 л. Държаникътъ, за да покриеше своитѣ задължения, трѣбваше да продаде не само това, което е купилъ или трибобилъ, но и имота, който е притежавалъ много отъ по-рано.

Разточителство нѣмаше, а причинитѣ бѣха свѣтовни. Сѣщо и по вина на ръководителитѣ на държавнитѣ работи пострада цѣлиятъ български народъ, на който трѣбва непремѣнно да се помогне. Законътъ за дължаницитѣ трѣбва да се разшири, като се даде отсрочка до 1 януарий 1939 г., до когато се изработи новъ законъ на всички дължници, безъ разлика на професии и безъ каквито и да било ограничения за размѣра на задължението, а така сѣщо и безъ огледъ на неговия видъ — гарантирано или негарантирано — защото гражданитѣ въ една правова държава не могатъ да бъдатъ третирани различно.

Историята ни дава ценни примѣри за героични усилия на мѣрдави фактори, които сѣ спасявали народитѣ си отъ ужасни стопански и социални кризи. Явно е, че този, който направи тази историческа крачка напредъ, ще направи най-големо добро за народа си, защото той ще облекчи не само дължнициитѣ, но, главно, ще стабилизира и здрави вземанията на кредиторитѣ.

Г. г. народни представители! Нашата работна земя е разпокъсана на малки парчета. Основата на нашето земедѣлско стопанство е дребното стопанство. Отъ статистически данни се вижда следното: до 10 декара имаме 90.000 стопанства; отъ 10 до 30 декара — 260.000 стопанства; отъ 30 до 70 декара — 370.000; отъ 70 до 100 декара — 102.000 стопанства; и сега почва намалението: отъ 100 до 300 де-

кара имаме 90.000 стопанства; отъ 30 до 500 декара — 12.000 стопанства, отъ 500 декара нагоре имаме само 558 стопанства.

Раздроблението на земедѣлското стопанство се дължи на десетки причини. Най-напредъ на това, че се увеличавана непрекъснато числото на членовеѣ на семействата и излишнитѣ не могатъ да се прехранватъ, поради което емигриратъ къмъ градовете. Този натискъ къмъ градовете не би ималъ болезненъ отзвукъ въ нашата общественостъ, ако ние имахме една развита индустрия, която можеше да погълне обезимотенитѣ. Този стремежъ на пролетаризираниѣ селяни е обяснимъ и той представя едни тежки грижи за държавното управление. И на Западъ се наблюдава единъ непрекъснатъ притокъ отъ обезимотени люде отъ селото къмъ града. Обаче тамъ развитата индустрия абсорбира тоя голѣмъ свѣтъ и му създава новъ поминѣкъ. У насъ изтласканиѣ отъ селата осиромашели хора не намиратъ работа въ градовете и оставатъ като тежестъ на респективнитѣ градски общини и представляватъ една постоянна обществена угроза.

Изводътъ отъ тая констатация е, че работническиятъ въпросъ е тѣсно свързанъ съ лѣкуването на проблемитѣ на земедѣлското стопанство. Съ палиативни мѣрки тия проблеми не могатъ да се лѣкуватъ. Трѣбва да имаме куража да погледнемъ нѣщата право въ очитѣ. И трѣбва да свикнемъ съ мисълта, че, колкото по-скоро вземемъ рационални мѣрки за излѣкуване раниѣта на селото, толкова по-лесно ще се намѣри цѣръ и на работническиятъ въпросъ. Какво трѣбва да се предприеме въ връзка съ тоя застрашителенъ процесъ на разнищване на социалната структура на селото?

На първо мѣсто, трѣбва по законодателенъ редъ да се уреди въпросътъ за комасацията на земитѣ. На второ мѣсто — да се разреши болезнениятъ вече въпросъ за разпокъсването на стопанствата чрезъ измѣнение на съответнитѣ текстове на закона за наследствата. На трето мѣсто, трѣбва да се уреди веднажъ завинаги и данѣната проблема. Истината е, че земедѣлскиятъ стопанинъ плаща данѣци подъ разни форми въ размѣръ на повече отъ 50% отъ брутия си доходъ. И като се знае, че селското семейство е многолюдно, че доходността на земята е минимална и недостатъчна за едно сносно изхранване, следва, че онова, което остава като действителенъ, реаленъ доходъ за земедѣлца-стопанинъ, обрича сѣщия на едно полу гладно съществуване. И чудно ли е, че вмѣсто поколѣнията, които даваха на казармитѣ ни едни снажни, здрави и юначни пазители на отечественитѣ граници, днесъ идатъ на смѣтна хилави поколѣния, които ни вдѣхватъ опасения за бъдещата защита на отечеството. Това е една страшна истина, която трѣбва и сме длъжни да изнесемъ отъ трибуната на българския Парламентъ.

Нека се даде възможностъ на селото да се ползува отъ действителнитѣ облаги на своя трудъ; нека се даде възможностъ за използване на земята по най-рационаленъ начинъ и съ достатъчни срдѣства; нека се насочи къмъ селото цѣлата интелигенция въ негова помощъ и ние ще създадемъ едно богато село, което автоматически ще привлѣче къмъ себе си всички емигрирали свои синове.

Г. г. народни представители! Въ връзка съ печалната стопанска картина, която представлява българското село, трѣбва да кажа и нѣколко думи за здравнитѣ нужди на земедѣлцитѣ-стопани. Въ хигиенично и здравно отношение българското село е направило най-малѣкъ напредѣкъ. Селското население е още подъ влиянието на разни предразсѣдѣния, суевѣрия, баячки и знахари, които го отдѣлятъ като съ китайска стена отъ свѣта на медицинската здравна наука. Нашиятъ медицински факултетъ всѣка година изхвърля единъ сравнително добре подготвенъ контингентъ отъ млади лѣкарски сили, които, обаче, не могатъ да бъдатъ рационално използвани за здравна просвѣта и помощъ на селата, защото държавата нѣма една правилна политика, която да постави на равна нога лѣкаритѣ отъ градовете и селата, та по този начинъ да направи отъ младитѣ ни лѣкари едни действителни пионери за повдигане на здравеопазната политика на държавата въ селото.

Тукъ му е мѣстото да отбележа, че ветеринарнитѣ лѣкари у насъ сѣ недостатъчни и че доколкото ги има, голѣма частъ отъ тѣхъ страдатъ отъ доктринерностъ и сухо тълкуване на законитѣ, чрезъ което нанасятъ голѣми пакости на измѣчения и безъ това земедѣлца-стопанинъ, тъй като тѣ иматъ върховното право на надзоръ върху съестнитѣ продукти и тѣхното пласиране на пазара.

Г. г. народни представители! Разпредѣлението на благата, които дава страната ни, трѣбва да става, като се съблюдава принципътъ на равноправието и социалната справедливостъ. Нѣма защо да отричаме, че въ държавата има разни съсловия и че тия съсловия иматъ за задача да

създават добри и привързани към държавата граждани. Тия съсловия имат задължението да запазят върховните интереси на държавата и, на второ място, да посочат и защитят своите професионални и човешки пужди. Участието на професиите в държавното законодателство е абсолютно необходимо. Тръбва да се има предвид, обаче, когато една професия представлява искане въ защита на своите интереси, да не последва отъ това погаване на интереситъ на други професии. Ако не се спазва едно уважение на интереситъ на всъка професия, това ще доведе до една несправедливост, която подкопава авторитета на държавата.

Въ миналото ставаха въ София стотици конгреси на разни организации и всички вземаха решения за предявяване искания къмъ държавата. Всички предявяваха права и никой не се събдеше за задълженията си. Никой не съзнаваше, че въ сщностъ такава една дейностъ е въ противоречие съ основния ни законъ — нашата конституция. Такива конгреси на егонистично използване на държавата тръбва да станатъ невъзможни.

Днесъ е времето на обществената солидарностъ и би тръбвало да виждаме конгреси, въ които да заседаватъ представители на всички професии и съсловия, или пъкъ да се създадатъ стопански съвети въ поддъленията на държавната организация, които да бждатъ помощници при прокарване на законитъ въ разнитъ области на живота.

Г. г. народни представители! Всички жизненни сокове на държавата идатъ отъ основния общественъ резервоаръ — селото. Има ли благополучие въ селото, ще има такава и за другитъ обществени слоеве. Въ криза ли е селото, печално ще бжде положението на другитъ категории граждани. Гранитната основа на държавната мощъ си остава селото. Ето защо, въ дни, като сегашнитъ, когато земеделскитъ стопани сж доведени до едно тежко икономическо положение, когато е разколебана тхната гранитна устойчивостъ и когато, въпръки всичко, отъ ранна сутринъ до късна вечеръ, сж непосилень трудъ носятъ върху коравитъ си плещи цълата тежка сграда на държавния животъ, дългъ ни се налага да помислимъ поне върху безрадостнитъ старини на земеделеца-стопанинъ. Съсловието, което дава благата, отъ които всички други професии почти изграждатъ пенсионнитъ си фондове, има право преди всичко на пенсионенъ фондъ за престарелитъ земеделски стопани. Държавата въ случая нма да даде нищо отъ себе си, обаче може да посочи косвенитъ възможности, които могатъ да осигурятъ изграждането на единъ париченъ резервъ, достатъченъ да покрие голъмитъ разходи по пенсионирането на старитъ земеделски стопани. Това ще се наложи и ще стане. И само тая голъма реформа, ако бжде подпомогната и създадена отъ сегашното правителство съ помощта на Народното събрание, би била достатъчна да впише съ златни букви въ сградата на българската държавностъ създаването на това велико дъло.

Г. г. народни представители, азъ привършвамъ. Ще тръбва да кажа, че у насъ самитъ държавници не сж се замислили за българския народъ. Благотворителностъ въ нашата държава липсва. Въ всички други държави, където съмъ отивалъ, съмъ виждалъ голъма благотворителностъ, съ която се изграждатъ цъли университети, болници, училища въ селата и навскъжде.

Г. г. народни представители! Тръбва съ съжаление да констатирамъ, че въ нашитъ читалища и училища не можемъ да видимъ други портрети, освенъ на нашитъ революционери, които сж умрели за свободата на отечеството. Има една категория хора, които оставятъ своята родина, заминаватъ за чужбина като слуги и чираци и въ края на живота си съ трудъ и спестяване спечелватъ милиони. Тъ желаятъ да умратъ въ своето отечество. Отъ Кайро, отъ Букурещъ и отъ вскъжде тъ дохождатъ тукъ и оставятъ своето богатство, своитъ милиони за благотворителностъ. Вие виждате бюстоветъ на двамата братя поставени предъ сградата на Университета. Да не споменавамъ за търговската гимназия въ Свищовъ, да не споменавамъ за гимназията въ Копривница, създадена отъ Палавеевъ, да не споменавамъ за Кудоглу и за всички тия хора, които сж спечелили богатства не въ тая държава, не подпомогнати отъ нея, а съ непосилень трудъ, и сж завещали своитъ богатства за благотворителни цели.

Г. г. народни представители! Тръбва да констатирамъ, че въ държавата ни имаше нколко души, които имаха по 50 до 100 милиона лева, и тия хора предъ своята смъртъ едва можах да дадатъ за беднитъ отъ 10.000 до 50.000 лева,

а само единъ-двама души дадоха по 100.000 лева. Това е ужасно нщо въ нашата страна.

Азъ тръбва да констатирамъ единъ фактъ, който не тръбваше да изнасямъ тукъ въ Народното събрание, но тръбва да кажа истината. Наши държавници и хора, които постоянно критикуватъ и които сж спечелили несмътни богатства у насъ, всичкитъ тия богатства не ги държатъ въ наши държавни банки, тъ не се намиратъ между народа, не се пускатъ въ движение, а сж оставени въ чужди банки. Сжщитъ тия държавници, сжщитъ тия хора, наши българии, претендиратъ да бждатъ най-добритъ родолюбци въ нашата държава. Азъ смтамъ, ако е необходимо това, че тръбва и по законодателенъ редъ да се взематъ тия срдства отъ тия хора, защото тъ сж били подпомогнати, за да ги спечелятъ, отъ самата държава.

И. Петровъ: Доколкото е известно, нашитъ известни държавници сж умрели бедни.

Н. Вачковъ: Азъ тръбва да кажа, че всички наши държавници умрели бедни. Азъ не виждамъ отъ освобождението досега наши бивши министри да сж оставили нкакви особени богатства. Азъ зная, че тъ сж умрели бедни. Но зная, че хора, които сж били около тия министри и тия държавници, сж натрупали богатства по единъ свършено незаконенъ начинъ.

Нкой отъ нар. представители: Тъ не сж държавници.

Н. Вачковъ: Г. г. народни представители! Има една материя, която е много важна, която е отъ интересъ за земеделското стопанство — това е кооперативното дъло. Но азъ не мога да засегна тази материя, защото е много голъма. Обаче тръбва да кажа, че има държавници у насъ, които скърбятъ, че държавата се намъсва въ кооперативното дъло. Азъ считамъ, че интервенцията на държавата въ нашитъ кооперативни сдружения е необходима. Тръбва непременно държавата да има намъса, защото нкой кооперативни сдружения сж станали голъми банковии институти, които продаватъ имотитъ на хората.

Азъ тръбва да се спра и на акционернитъ дружества у насъ. Акционернитъ дружества у насъ сж едини сдружения, за да могатъ да се прикриватъ капиталитъ. Когато българскитъ селяни плащатъ данъци, мита и берии и на тхх се продаватъ имотитъ, за да могатъ да платятъ данъцитъ си, отъ хората въ акционернитъ дружества не можемъ да вземемъ ниго стотинка, тъ прикриватъ своитъ печалби. Има акционерни дружества, които, за да прикриятъ печалбитъ си, даватъ направо печалбитъ на акционеритъ, а тъ реализиратъ загуба. По този начинъ се нанасятъ голъми щети на държавата.

Председателъ С. Мошановъ: Моля, г. Вачковъ, за единъ моментъ.

Н. Вачковъ: Свършвамъ.

Председателъ С. Мошановъ: Г-да, часътъ е осемъ. Моля да се съгласите да продължимъ заседанието, докогато свърши г. Вачковъ. Които сж съгласни съ това предложение, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Н. Вачковъ: Една минута, и приключвамъ.

Г. г. народни представители! Азъ апелирамъ къмъ всички добри българии, родолюбци и каквито и да бждатъ тъ, на които държавата е дала пенсия, дала имъ е издръжка, гарантирала имъ е живота, да отидатъ долу въ низинитъ между народа, да живятъ ramo до ramo съ него, да опознаятъ неговата нищета. Нека всички тия българии бждатъ на поста си и съ общи усилия да излъкуваме злото, не съ сътресения, а съ показване на добри дъла, и по таквъ начинъ да създадемъ една могща и велика България, защото безъ това сме свършено изгубени. (Ржкоплъскания)

Председателъ С. Мошановъ: Има думата г. министърътъ на правосъдието по определяне дневния редъ за утрешното заседание.

Министъръ И. Кожухаровъ: Предлагамъ за утрешното заседание следния дневенъ редъ:

1. Продължение разискванията по първото четене на отговора на тронното слово.

2. Докладъ на комисията по провърка на избритъ.

Председателъ С. Мошановъ: Които приематъ предложението отъ г. министра на правосъдието дневенъ редъ за утрешното заседание, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Затварямъ заседанието.

(Затворено въ 20 ч. и 5 м.)

Председателъ: **СТОЙЧО МОШАНОВЪ**

Секретари: { **СТ. СТАТЕЛОВЪ**
ЦВ. ПЕТКОВЪ

Подпредседателъ: **Д. ПЕШЕВЪ**

Началникъ на Стенографското отдъление: **Д. АНТОНОВЪ**